

Ремонт в опорній школі с.мт Іларіонового

Яскраво-жовтий фасад, сучасні внутрішні комунікації, новенькі класи. У центрі Іларіонівської громади реконструюють опорну школу. Усі основні ремонтні роботи вже завершили – лишилося зробити останні штрихи. Проект втілюють обласним коштом. Це – частина програми «100+».

Обласна молодіжна рада

«Дніпропетровська обласна молодіжна рада – йдеться, насамперед, не про контроль, але про контролюючих органів, повірте, достатньо. Йдеться про розвиток молодіжної політики регіону та взаємодію з відповідними органами влади. Зокрема, з управлінням молоді і спорту Дніпропетровської ОДА. Головне завдання такого органу – визначати потреби молоді та спільно з владою задовільнити їх. За основу можна взяти розроблену «Дорожню карту молодіжної роботи в об'єднаних територіальних громадах». Цей документ дійсно опрацьований та ефективний», – зазначив заступник начальника управління молоді і спорту Дніпропетровської ОДА Владислав Яцук.

«Брати участь у діяльності обласної молодіжної ради зможуть усі бажаючі. Варто активізувати якомога більше талановитої молоді Дніпропетровщини, – розповів голова ГО «Молодь Дніпра» Сергій Таран. – Запрошуємо громадські організації, органи студентського самоврядування, молодіжні ради міст та ОТГ».

ПУБЛІЧНЕ ONLINE
ОБГОВОРЕННЯ:
МОЛОДІЖНА РАДА
ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

ІДІОМ, ІДІОМ, ІДІОМ

Реконструкція стадіону у м. Верхньодніпровську

За програмою Президента України «Велике будівництво» реконструють Верхньодніпровський центральний стадіон. Там буде футбольне поле із професійним покриттям, трибуни на понад 300 вболівальників, адмінбудівля. Роботи вже виконані на 50 %. Будівельники звели двоповерхову адміністративну будівлю, де будуть тренерські, роздягальні, душові. Облаштували покрівлю, вікна та двері, завершують утеплювати фасад. Працюють і над облаштуванням футбольного поля. Уже готова лава запасних гравців з навісом.

№ 16-18 (984-986)

Квітень-
травень
2020 року

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА ПЕДАГОГІЧНА ГАЗЕТА

Видається
з грудня
1993 року

300 мільйонів гривень на реалізацію соціальних проектів

«Держава підтримує розвиток регіонів. Державним фондом регіонального розвитку виділено майже 300 млн грн на розбудову інфраструктури у різних населених пунктах області. Зокрема, на створення сучасного освітнього простору в школах і дитсадках, модернізацію лікарень і спортмайданчиків. Вісім шкіл і дитсадків, дві дитячі лікарні, два стадіони та водогін, загалом – 13 соціально важливих об'єктів у різних куточках Дніпропетровщини, будівництво та реконструкцію яких здебільшого профінансує держава. Решту витрат покриємо з обласного бюджету», – зазначив голова Дніпропетровської ОДА Олександр Бондаренко.

Кошти ДФРР підуть на будівництво нових дитсадків у Покрові та Іларіоновому. І на реконструкцію ще трьох – у селах Нікопольського та Дніпровського районів.

Держава допоможе області осучаснити школи у Волоському, Томаківці, Покровському. А ще – створити комфортні умови для заняття спортом у Кривому Розі. Там модернізують стадіон ДЮСШ № 3. Профінансують і реконструкцію стадіону «Металург» у Новомосковську.

Сучасні умови для маленьких пацієнтів створять у Дніпровській дитячій лікарні № 5. А в Нікополі міська дитяча клініка вперше отримає власне приміщення. Його облаштують у будівлі колишньої поліклініки. Буде стаціонар, діагностичне відділення та амбулаторія.

Через ДФРР держава підтримує будівництво та реконструкцію інфраструктурних об'єктів у регіонах. Розпорядник коштів фонду – Мінрегіон.

26 квітня – День Чорнобильської трагедії

У 1986 році під час експерименту на 4-му реакторі Чорнобильської атомної електростанції сталися два вибухи.

11 тонн ядерного палива було викинуто в атмосферу. Два дні світ нічого не знат про вибух. 30 співробітників АЕС загинули внаслідок вибуху або гострої променевої хвороби протягом кількох місяців з моменту аварії. 500 тисяч людей померли від радіації (за оцінками незалежних експертів). 8,5 мільйонів жителів України, Білорусі, Росії в найближчі дні після аварії отримали значні дози опромінення.

Понад 600 тисяч осіб стали ліквідаторами аварії – боролися з вогнем і розчищали завали.

Лише 15 грудня 2000 року Чорнобильську атомну електростанцію зупинили повністю. У вересні 2010-го – заклали фундамент під новий саркофаг над зруйнованим 4-м енергоблоком, у квітні 2012-го стартувало будівництво арки, у жовтні 2011 року на майданчику комплексу «Вектор» почалося будівництво Централізованого складу відпрацьованих джерел іонізуючого випромінювання.

29 листопада 2016 року завершили насування арки над 4-м енергоблоком. «Як це не боляче, – Чорнобиль час від часу нагадує про себе.

конкурс «Teacher Innovation Cup», створений для підтримки вчителів-інноваторів.

Будь-який шкільний учитель, хто застосовує інноваційні освітні практики,

Майже два тижні тому ми відправили понад 200 рятувальників і 42 одиниці техніки, щоб допомогти гасити лісові пожежі у Чорнобильській зоні. А сьогодні ми згадуємо найбільшу трагедію ХХ століття – аварію Чорнобильської АЕС. Згадуємо всіх, хто став справжнім героєм і був в епіцентрі катастрофи. Усіх, хто врятував Україну і світ від цієї трагедії. Дніпропетровщина – одна із перших областей, яка надала матеріальну і технічну допомогу. У нашому регіоні проживає майже 20 тисяч осіб, постраждалих від Чорнобильської катастрофи.

34-ту річницю Чорнобильської катастрофи ми відзначаємо в карантинних умовах. Це означає – жодної публічної панахиди, жодних публічних зібрань. Можна просто запалити свічку вдома, поставити її на вікно і таким чином приєднатися до Всеєвропейської акції пам'яті жертв Чорнобильської катастрофи, запаливши Свічку пам'яті», – зазначив голова Дніпропетровської ОДА Олександр Бондаренко у своєму зверненні до дня роковин Чорнобильської аварії.

Національний конкурс для вчителів. Призовий фонд 150 000 гривень

В Україні стартувала подача заявок на Всеукраїнський

створює інноваційні підходи до проведення своїх занять, використовує сучасні технології, змінює систему освіти у своїй школі, може взяти участь у конкурсі.

Для цього необхідно зареєструватися на сайті <https://teachericscup.com.ua/>. Подати заявку, отримати лист підтвердження реєстрації та вимоги до кейсів.

До 16 червня відправити кейс, який детально описує діяльність вчителя та його інноваційні методи в навчанні дітей і відповідає вимогам конкурсу.

Організатор конкурсу – комп'ютерна академія «ШАГ», інформаційний партнер – Дніпропетровська обласна рада.

Бажаємо всім учителям отримати визнання та найсильнішим – фінансову винагороду!

Квітень

14 – нарада з директорами районних і міських еколого-натуралістичних центрів, станцій юних натуралістів у режимі онлайн-трансляції з питань функціонування закладів позашкільної освіти на період проведення карантинних заходів і створення умов для здійснення якісної комунікації між ними;

16, 22, 23 – тренувальний конкурс-захист науково-дослідницьких робіт учнів-членів Дніпропетровського відділення Малої академії наук України (режим онлайн) для учасників гуманітарного напряму (наукові відділення історії, філософії та суспільствознавства, мовознавства, літературознавства, фольклористики та мистецтвознавства), фізико-математичного напряму (відділення математики, фізики, астрономії, комп’ютерних наук, технічних наук, економіки); природничого напряму (відділення наук про Землю, хімії та біології, екології та аграрних наук).

Підбито підсумки:

– обласних конкурсів з інформаційних технологій «Комп’ютерна перлинка» і «Мікроша»;

– I відбіркового (обласного) етапу Всеукраїнського конкурсу юнацького природоохоронного руху «Зелена естафета»;

– обласної інтернет-олімпіади з офісного програмування (заочний тур);

– обласного конкурсу на кращу методичну розробку з науково-технічної творчості;

– обласного (заочного) етапу Всеукраїнського конкурсу дитячого малюнка «Зоологічна галерея».

Забезпеченено участь:

2 – у Всеукраїнській онлайн-нараді, яка була проведена Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді з питань функціонування закладів позашкільної освіти на період проведення карантинних заходів і створення умов для здійснення якісної комунікації між ними;

20 – у громадському обговоренні внесень змін до положень Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»).

Різне:

– організовано II етап конкурсного відбору підручників (крім електронних) для здобувачів повної загальної середньої освіти і педагогічних працівників у 2019-2020 роках (7 клас) в умовах карантину;

– здійснено моніторинг підключення закладів ЗСО до Єдиної державної електронної бази з питань освіти і перевірка достовірності, точності та повноти інформації в Реєстрі ЄДЕБО;

– надано консультації керівникам закладів освіти приватної і комунальної форм власності щодо підготовки документів на отримання ліцензії на провадження освітньої діяльності у сфері дошкільної та повної загальної середньої освіти.

Олексій ПОЛТОРАЦЬКИЙ,
директор департаменту освіти і
науки облдержадміністрації

ЗНО 2020: у МОН роз'яснили особливості та терміни проведення цьогорічного тестування

Зовнішнє незалежне оцінювання у 2020 році пройде з дотриманням соціального дистанціювання та з використанням засобів індивідуального захисту. Дати проведення ЗНО залежатимуть від часу завершення карантину. Якщо карантин завершиться до початку червня, основна сесія тестування пройде між 25 червня та 17 липня. Якщо карантин триватиме до початку серпня, ЗНО відбудеться з 17 серпня до 4 вересня. Вступна кампанія в українських університетах також відповідно зміниться.

«В умовах епідемії проведення ЗНО є набагато безпечнішим, ніж вступні іспити в університетах. Більшість учасників складають ЗНО за місцем проживання, тому їм не потрібно їхати в інше місто чи область. Натомість для складання вступних іспитів, – навпаки, – вступникам та їхнім батькам доведеться по кілька разів їздити в інші міста, що в разі збільшити кількість переміщень по країні. Водночас вступні іспити зазвичай збирають набагато більшу кількість людей в аудиторіях, ніж під час ЗНО», – зазначив заступник Міністра освіти і науки України Єгор Стадний.

Формат і процедура проведення ЗНО у 2020 році не зміниться. За

правилами, під час складання ЗНО в аудиторії перебуває максимум 15 учасників та 2 інструктори. Обов’язковою умовою є дистанція 1,5 метри між учасниками в аудиторії, яка, безумовно, буде дотримана у зв’язку з епідемією. Соціальне дистанціювання також буде забезпечене біля входу в приміщення, в якому проходитиме тестування, щоб уникнути скручення людей.

Без змін залишиться кількість тестів та їхній зміст. Кожен учасник може скласти максимум 4 тести, а кількість завдань у них, які ґрунтуються на матеріалі, що вивчається у квітні-травні 11 класу, мізерно мала. Таке завдання може бути лише одне на весь тест, тому передруковувати тираж тестових зошитів через таку малу кількість завдань недоцільно. Модель ранжування результатів тестування знижує вплив зовнішніх факторів, і УЦОЯО зможе статистично згладити певні прогалини у підготовці учасників через карантин.

У зв’язку з поширенням коронавірусної інфекції всі учасники ЗНО та інструктори будуть забезпечені засобами індивідуального захисту й антисептиками. Приміщення провірюватимуть і дезінфікуватимуть.

Учасники, які контактували з хворими або самі інфікувались коронавірусом, зможуть скласти ЗНО під час додаткової сесії, коли одужають або вийдуть із самоізоляції. У разі, якщо через ізоляцію чи хворобу вони будуть змушені пропустити і додаткову сесію тестування, вони будуть звільнені від ЗНО за станом здоров’я. Таке правило діяло і раніше для людей з низкою захворювань. Для таких категорій абитурієнтів в умовах вступу до університетів передбачені окремі особливості та форми проведення вступних іспитів.

Інформацію про всі зміни в освітніх процесах, які відбуваються через карантин, і відповіді на найбільш поширені запитання можна знайти на спеціальному інформаційному ресурсі – mon-covid19.info.

За інформацією прес-центру МОН

Завершуємо навчальний рік дистанційно

«Із початку карантину освітній процес в Україні суттєво змінився. Усі школи перейшли на віддалений режим роботи. У цьому навчальному році учні вже не повернуться за шкільні парті – заняття проходитимуть дистанційно до 29 травня, – розповіли у департаменті освіти і науки Дніпропетровської ОДА. – Також МОН рекомендував не проводити останні дзвоники та випускні вечори».

Цьогоріч оцінку за семестр школярам виставлятимуть дистанційно, на підставі поточного або тематичного

оцінювання. Річну оцінку – з урахуванням результатів оцінювань за перший і другий семестри. Державну підсумкову атестацію для учнів 4-х і 9-х класів скасували.

Завершити оформлення свідоцтв про здобуття базової середньої освіти, свідоцтв досягнень і табелів школи мають до 15 червня. Випускникам 9-х класів їх видаватимуть тільки за дотримання усіх протиепідемічних вимог. Учням 1-8 і 10-х класів, які не планують змінювати заклад освіти, у МОН радять надіслати копії

Величезні кар’єри, мальовничі озера, промислові підприємства та ще понад півсотні унікальних локацій Кривбасу. У Кривому Розі розробили майже

60 туристичних маршрутів

«Важливо складовою економіки, яка створює робочі місця та наповнює місцеві бюджети, є туризм. На жаль, після введення карантину туристичний бізнес по всій країні фактично зупинився. Тому зараз вкрай важливо знайти найбільш оптимальні шляхи для виходу із кризи. Зокрема, підвищувати туристичну привабливість регіону завдяки розробці цікавих екскурсій. Так, у Кривому Розі фахівці вже впорядкували майже 60 різноманітних маршрутів», – розповіла начальниця управління з питань інвестиційної діяльності та держрегуляції бізнесу Дніпропетровської ОДА Світлана Лагутенко.

Екскурсії розробила команда з 15 фахівців туристичної сфери. Є автобусні, пішохідні, комбіновані та навіть екстремальні маршрути. Вони охоплюють Кривий Ріг і навколоишні райони.

«Кривий Ріг – дуже цікавий для мандрівників регіон. Ніби інша планета – ще й червонуватого кольору. Тут зосереджені різноманітні об’єкти промисловості, історичних ареалів міста різних епох. Зібрані унікальні техногенні ландшафти. Запрошуємо долучитися до наших екскурсій після завершення карантину – кожен зможе обрати мандрівку собі до душі», – зазначив керівник туристичного центру Кривого Рогу «Кривбастур» Володимир Казаков.

Ознайомитися з деталями екскурсій можна у Фейсбуці (<https://www.facebook.com/groups/1159974054043605/>) або за телефоном 067 2918621.

За інформацією Дніпропетровської обласної державної адміністрації

Норильське повстання: важкий шлях до Незалежності

Загадки Норильського повстання хвилюють істориків різних країн – Італії та Литви, Польщі та Росії.

Як це могло статися? Адже вже понад 30 років існував «архіпелаг Гулаг», що функціонував безперебійно, як добре налаштований механізм, що не давав збоїв. Все було так продумано та налагоджено, що про якісні повстання чи непокору не могло бути й мови. І щоб збегнути всю міру подвигу учасників Норильського повстання, слід насамперед нагадати, проти якого моноліту вони піднялися.

Олександр Солженіцин згадував, що прояви протесту виники з появою в Гулагу вояків Української Повстанської Армії. Адже потоки жертв – людей, які виступали за свободу й Незалежність України, – нескінченно вливалися в лави в'язнів з початку 1920-х років. Письменник назначає, що до таборів направляли не тільки бандерівців, але й «сільських жителів, які мали до партізанів бодай якийсь стосунок: хто впустив повстанців переночувати, хто нагодував їх раз, хто не доніс про них».

«Донос» – ключове слово повстання, адже «стукачів» режим активно розмножував і на них спирається – як в тaborах, так і в усій країні загалом. Саме з їх викорінення почалася непокої. У своїй книжці «Архіпелаг Гулаг» О. Солженіцин розповідає: «Не знаю, де як (різати стали в усіх Особтабах, навіть в інвалідному Спаську!), а в нас це почалося з приїзду дубівського етапу – переважно західних українців, оунівців. Для всього цього руху вони скрізь зробили дуже багато, та вони ж і зрушили віз.

...Новачки виходили з бригадами на роботу, але не бралися за неї або для виду тільки, а лежали на сонечку (літо якраз) і тихо бесідували. Збоку в такий момент вони дуже скидалися на «крадії у законі», тим більше, що були такі ж молоді, вгодовані, широкоплечі.

Та закон і прояснився, але новий дивний закон: «Уми в цю ніч, у кого нечиста совість!».

26 травня 1953 року у Норильську, в Особливому таборі № 2, за кілька тисяч кілометрів від України, серед тундри, в зоні вічної мерзлоти спалахнув масовий організований страйк (тривав він 69 днів) за участі понад 16 тисяч ув'язнених. 70 відсотків з них були українці.

Ці тисячі в'язнів п'яти табірних зон відмовилися працювати й вимагали приїзду комісії з Москви. Вони наполягали не тільки на покращенні побутових умов, а й повної зміни жорстокої табірної системи.

Керівники кожної із повсталих зон обрали свій характер протесту – чи то голодування, чи відмова від роботи, чи бунт або збройне повстання. Вони створювали свій представницький комітет політв'язнів для переговорів із владою та обирали своїх керівників. Але у комплексі всі вони творили одне велике повстання, кероване українцями.

У травні 1953 року прапори, підняті над виробничою зоною Гірбуду, сповістили населення Норильська про страйк політв'язнів Гортабу – Головного особливо-режимного табору. В'язні повстали проти нелюдських умов життя і ствердили свою людську гідність. Повстання очолили українці – вояки УПА і члени ОУН. Повстанці порушили безпросвітність табірного життя – святкували Святочір, під час повстання підготували і шість разів показали виставу «Назар Стодоля», яку захоплено дивились не тільки українці, а й люди інших національностей, навіть не розуміючи мови...

Дослідник та історик Енн Епплбом у книзі «Історія ГУЛАГу» пише: «25 травня по дорозі на роботу конвойні застрелили в'язня. Наступного ранку два підрозділи табору влаштували страйк. Через кілька днів охоронці відкрили вогонь по в'язнях, які перекидали записки через стіну між чоловічим і жіночим таборами. Кілька в'язнів було поранено; решта – зламала дерев'яний бар'єр, який відділяв штрафний барак від решти зони, і звільнила 24 в'язнів. Також вони захопили в заручники і забрали із собою представника адміністрації табору. Охорона відкрила вогонь – п'ятьох в'язнів було вбито і 14 поранено. Ще чотири підрозділи приєдналися до страйку. На 5 червня страйкували 16 379 в'язнів.

духу», створений на кіностудії «Заповіт» у 2004-2006 роках. Автор сценарію, режисер, оператор Михайло Ткачук, спираючись на архівні документи та спогади учасників повстання, у фільмі розкриває тему боротьби за національну ідею не тільки українських вояків Української Повстанської Армії, але й пересічних людей – селян і робітників.

У фільмі М. Ткачука, який, до речі, дивився на одному подиху, відтворено дивовижні події, в очах живих свідків можна побачити те, що ніколи не знайдеш у жодній історичній книзі.

Захоплює ентузіазм режисера, який понад три роки їздив по світу, розшукуючи колишніх політв'язнів Норильська, потім власноруч їх фільмував. Це справді титанічна праця – як за затраченими зусиллями, так і за ідейною глибиною. На жаль, останнім часом стало модним бачити у кожному судженні щодо історичних подій політичне підґрунтя, позбавлене елементарного гуманістичного змісту. Але глибоке розкриття теми Норильських подій у серіалі Михайла Ткачука лишає наших опонентів можливості звинувачувати автора у тенденційності тому, що він розповідає про ті часи, лише керуючись документами й спогадами очевидців.

Значущість фільму засвідчує той факт, що у травні 2006 року, на 3-му сезоні Міжнародного фестивалю «Дні документального кіно про права людини. Український контекст» фільм Михайла Ткачука отримав одну з головних нагород – «Свобода як найвища цінність». Але в одному з інтерв'ю режисер сказав, що найвищою нагородою для нього буде те, що його фільмами хтось замислився. А замислитись над такими речами варто...

Вважаю, що зазначені матеріали матимуть великий моральний вплив на виховання молодого покоління українців як громадян-патріотів.

**Віктор СИЧЕНКО, ректор
Дніпровської академії
неперервної освіти, професор**

Заочна міжвузівська наукова конференція «Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: виклики та рішення»

Організаторами конференції виступили: кафедра докumentoznavstva та інформаційної діяльності Національної металургійної академії України, кафедра права та європейської інтеграції Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, кафедра соціально-гуманітарної освіти Дніпровської академії неперервної освіти, громадська організація «Товариство інтелектуальної власності».

Під час конференції науковці зробили понад 180 доповідей, відбулось пленарне засідання, працювало 12 секцій, 2 «круглих столі».

Задум цієї конференції викликаний минулого року. Вона замислювалася як спроба сконцентрувати зусилля на

виявленні соціальних передумов і гуманітарних наслідків інерційної кризи у вищій освіті, де наукова робота зараз перебуває, м'яко кажучи, не у найкращому стані. І назву конференції було сформульовано в цьому ключі практично одразу й досить широко: «Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук». Заочна форма проведення конференції також без вагань була одразу визначена, бо обумовлена вона настільки перед діякою втратою мобільністі сучасних науковців і працівників освіти, – явище, що, мабуть, притаманне зараз великій кількості людей на земній кулі. Отже, коли йдеться про витрати грошей та (або) часу на дорогу до іншого міста, та й не міста, а місця – іншого закладу вищої освіти, то мабуть завжди перевагу має особисте спілкування, а

швидкість, запропонована комп'ютерними технологіями, інформаційні спроможності інтернет-ресурсів і необмежена кількість у просторі та часі тих людей, які можуть зацікавитись тією чи іншою проблемою або прокоментувати її.

Дату проведення обрано тоді ж – 30 березня 2020 року – як найбільш віддалену від заходів дипломування, адже магістрів ЗВО вже випустили, а до початку роботи бакалаврських ДЕКів ще багато часу. Й гадки не мали, що така форма конференції буде єдиною можливістю наукового спілкування, а назва конференції відіб'є той виклик, що кинув нам час у вигляді нечуваної пандемії, наполягаючи на зовсім нових формах вимірювань, критеріях і рішеннях.

У цей відрізок історії, коли медики, біологи, хіміки,

фармакологи дійсно перебувають на передовій світової наукової думки, розв'язуючи проблеми подальшої долі людства, державні службовці та економісти також покликані відповісти на надважливі питання людського співтовариства, – що можуть додати представники гуманітарних і соціальних наук? Мабуть, найбільш гідним рішенням цього часу стане ще глибше осягання людини як осередня соціуму, її життя, здоров'я, благополуччя як найголовніших цінностей буття.

І ось у той час, коли теми доповідей були майже зібрани й формування програми добігало свого кінця, до конференції долутилися представники педіатричного факультету Дніпропетровської державної медичної академії та у роботу конференції включено їх секцію. Оргкомітет охоче погодився на

таке розширення тематики та проблематики, бо це підтвердило важливість і своєчасність цієї конференції – зокрема та гуманістичного світобачення – взагалі. А тільки за цих умов прийде антропоцентричне розуміння світу та відбудеться гуманізація і гуманітаризація соціуму з усіма його інститутами.

З програмою конференції можна ознайомитися за посиланням <http://dano.dp.ua/uk/diyalnist-ua/naukovo-doslidna-robota-ua/kalendar-konferentsii-ua/1290-zaoczna-mizhvuzivska-naukova-konferencija-aktualni-problemi-socialno-gumanitarnih-nauk-viklyki-ta-riшення>

**Іван БЕЗЕНА,
співголова оргкомітету,
завідувач кафедри
соціально-гуманітарної
освіти Академії,
кандидат філософських наук**

Хроніка подій

Квітень

30.03-03.04, 6-19.04, 22.04-05.05 – дистанційний курс навчання «Хмарні технології в освіті»;

30.03-03.04 – дистанційні курси навчання «Електронне портфоліо: індивідуальна траєкторія розвитку педагога» і «Комуникації»;

30.03-17.04 – дистанційний курс навчання «Електронне портфоліо»;

2, 14 – заняття Інноваційної неформальної школи активістів;

1-7, 9-15, 20-26, 23-29 – дистанційний курс навчання «Можливості GoogleGlassroom»;

8 – засідання секції педпрацівників з професій зварювального виробництва;

– заняття майстерні вихователів гуртожитків;

8, 23 – семінар-практикум для новопризначених заступників директорів ЗП(ПТ)О;

9 – засідання секції практичних психологів і соціальних педагогів;

10 – засідання секції викладачів захисту Вітчизни;

14 – засідання секції викладачів природничо-математичних дисциплін;

15 – засідання секції педпрацівників, зaintягих профорієнтаційною роботою, та педагогічних працівників сільсько-господарського напрямку підготовки;

– заняття Школи практичного психолога і соціального педагога ЗП(ПТ)О;

16 – засідання секції бібліотекарів;

17 – семінар-практикум у режимі відеозв'язку відповідальних за освіту дорослих у ЗП(ПТ)О області;

– засідання секції викладачів іноземних мов;

23 – заняття дистанційної лабораторії класного керівника ЗП(ПТ)О;

– засідання секції викладачів охорони праці;

27 – семінар для новопризначених педагогічних працівників ЗП(ПТ)О;

28 – засідання секції керівників з питань управлінської та господарчо-економічної діяльності;

29 – участь в онлайн-зустрічі представників робочої групи з розробки навчального курсу «Передові системи утеплення фасадів будівель»;

30 – навчально-методична рада.

Протягом місяця

- консультування майстрів в/н, керівників ЗП(ПТ)О з виконання програм в/н, практики в умовах карантину;

- надання адресної допомоги педагогічним працівникам з проведення уроків у дистанційній формі;

- розпочато проект «Термомодернізація та утеплення фасадів будівель: через навчання до енергоефективності»;

- розроблена програма навчання наставників на виробництві в рамках реалізації дуальної форми здобуття освіти;

- дистанційні курси навчання «Introduction to Cybersecurity» і «Курс IT Essentials».

Віктор ВАСИЛІНЕНКО, директор Навчально-методичного центру ПТО у Дніпропетровській області

Нові навчально-практичні центри на базі ЗП(ПТ)О Дніпропетровщини

На виконання Наказу Міністерства освіти і науки України від 23.04.2020 р. № 544 щодо створення навчально-практичних центрів на базі ЗП(ПТ)О за рахунок коштів державного бюджету 2020 р. методичною службою Дніпропетровщини реалізовані завдання, які передбачали: забезпечення навчальних закладів стандартами; моніторинг забезпечення ліцензування та атестації

монопрофесій; формування мапи комунікаційних зв’язків з профільними ЗП(ПТ)О інших областей, які ввійшли до наказу; надання методичної допомоги в розробці навчально-планувальної документації навчально-практичного центру; надання методичної допомоги при розробці пропозицій до тренінгових, маркетингових, інформаційних, виробничих послуг Центру.

Комісія Міністерства освіти і науки визначила 53 заклади профосвіти, які отримають кошти на створення навчально-практичних центрів. З них 4 заклади Дніпропетровської області: Криворізький професійний гірничотехнологічний ліцей, Кам’янське вище професійне училище, Криворізький центр професійної освіти металургії та машинобудування, Вище професійне училище № 75 у Покровському районі. Сума субвенції 8,5 млн грн.

Віктор ВАСИЛІНЕНКО, директор НМЦ ПТО у Дніпропетровській області

Методичний фестиваль Професіоналізму, Творчості, Освіти

Оригінальність, результативність, сучасність – усі ці якості формують портрет педагога професійної освіти, а також стали лейтмотивом обласного методичного фестивалю «Професійна (професійно-технічна) освіта Дніпропетровщини: кращі практики – 2020», який організував НМЦ ПТО у Дніпропетровській області.

Для участі у методфестивалі конкурснти в онлайн-режимі реєструвались на платформі Google на сайті НМЦ ПТО; матеріали оприлюднювались. Незалежне журі із

представників Білоцерківського інституту неперервної педагогічної освіти, Дніпровської академії неперервної освіти, закладів вищої освіти оцінювали та оцінили роботи.

У червні планується видання електронної збірки «Професійна (професійно-технічна) освіта Дніпропетровщини: кращі практики – 2020». З усіма роботами можна ознайомитись на сайті НМЦ ПТО (розділ «Методфестиваль – 2020»).

Олена ГРИШАЄВА, заступник директора НМЦ ПТО

«Методичний вісник» – алгоритм освітнього процесу в умовах карантину

Шановні освітяни, вийшов черговий інформаційно-методичний збірник «Методичний вісник» № 6 (23), в якому розміщено рекомендації методичної служби ПТО Дніпропетровщини щодо організації роботи в умовах карантину, здійснення освітнього процесу в закладах П(ПТ)О з використанням інтернет-сервісів і дистанційних технологій.

У номері: управлінський аспект і підходи до організації освітнього процесу в період карантину; методико-дидактичний супровід дистанційного навчання при викладанні предметів загальноосвітнього та професійного циклів; механізми використання сучасних освітніх онлайн-сервісів (пошук, створення власних сайтів, дотримання правил нетикуету*); методи застосування до дистанційного спілкування педагогів наступних категорій: класні керівники, практичні психологи, соціальні педагоги, бібліотекарі, профорієнатори, керівники гуртків.

Збірник розміщено на сайті НМЦ ПТО (<http://nmc-pto.dp.ua/>) в розділі «Збірник Методичний вісник».

Світлана ГОЛОВЧЕНКО, методист НМЦ ПТО

*Нетикует – мережевий етикет.

День безпечноного Інтернету

Заклади П(ПТ)О Дніпропетровщини приєдналися до единого онлайн-уроку «Разом для найкращого Інтернету» за програмою мережних академій Cisco, провідних університетів країни та кіберполіції за підтримки Інституту модернізації змісту освіти, за участі 170 країн світу.

Після одного уроку 242 здобувачі освіти, 22 педагоги з 21 навчального закладу успішно пройшли тестування та отримали сертифікати від Cisco Networking Academy Ukraine, до якого в минулому році приєднався і методичний центр, створивши мережеву академію Cisco.

Олександр ШОРОХОВА, методист НМЦ ПТО

Методичною службою ПТО Дніпропетровщини напрацьовано та надруковано збірник матеріалів II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології (захист проектів) серед здобувачів освіти ЗП(ПТ)О області, який приурочено до Дня довкілля 2020 р.

«Молодь

Дніпропетровщини обирає майбутнє»

Випускник ЗП(ПТ)О повинен володіти новими технологіями менеджменту, колективної праці, екологічних питань. Тому важливим є екологічне навчання і виховання здобувачів освіти.

Матеріали, в яких розкриваються екологічні проблеми області, питання охорони довкілля, розміщено на сайті НМЦ ПТО за посиланням <https://drive.google.com/open?id=1HRhYpvgmH7i0vYqPOMflbtEHb5KaLC66>

Ніна СІРЕНКО, методист НМЦ ПТО

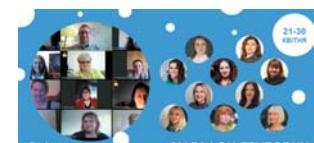

НМЦ ПТО у Дніпропетровській області продовжує реалізацію обласного проекту «Профорієнтація: усвідомлений вибір професії»

У рамках співпраці із громадською організацією «Центр «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності» за підтримки GIZ протягом 10 днів – з 21 до 30 квітня – тривав онлайн-марафон групових кар’єрних консультацій від фахівців регіонального проекту «Dnipro Career Hub». У заході взяли участь понад 120 педпрацівників і здобувачів освіти 40 загальноосвітніх закладів Дніпропетровщини.

Організовано онлайн-тренінги з профорієнтації за участі представників соціального проекту «Майстер» німецько-української програми «Індифікація, мотивація, часткова підготовка і професійна інтеграція» внутрішньо переміщених осіб у Східній Україні» компанії Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ). Тренінги (за графіком) продовжуються у травні 2020 року.

Світлана ГОЛОВЧЕНКО, методист НМЦ ПТО

Історія України – онлайн

До Дня пам’яті та примирення і 75-ї річниці Перемоги над нацизмом фахівці НМЦ ПТО пропонують здобувачам освіти переглянути відеофільми та віртуальну екскурсію.

Зазначені нижче інтернет-джерела від Національного музею історії України у Другій світовій війні можуть бути рекомендовані здобувачам освіти для підготовки до ЗНО.

- Підготовка до ЗНО з історії України – https://www.warmuseum.kiev.ua/_ua/news/video_history/

- Проект «Пишемо історію», присвячений маловідомим і дискусійним питанням історії України у Другій світовій війні, реалізовують наукові співробітники музею спільно з «Мультимедійною платформою іномовлення України» UA-TV.

- Документальна стрічка «Битва за Дніпро» (літо 1943 р.). Коментує події Андрій Солонець,

заввідділом НМ Історії України у Другій світовій війні – https://www.warmuseum.kiev.ua/_ua/news/video_history/

- Документальний фільм «Повітряні аси Другої світової війни» про українських військових пілотів коментує Олександр Білоус, заввідділу НМ Історії України у Другій світовій війні – https://www.warmuseum.kiev.ua/_ua/news/video_history/ «Плацатна війна».

- Про легендарного Кузьму Миколайовича Дерев’янка, генерал-лейтенанта, який поставив свій підпис від СРСР на Договорі про капітуляцію Японії у Другій світовій війні інформує Олександр Маєвський, кандидат історичних наук – https://www.warmuseum.kiev.ua/_ua/_other_projects/education/broshura_derevyanko_1.pdf

Наталя МУХА, методист НМЦ ПТО

Протягом листопада - грудня 2019 року, лютого - березня 2020 року в області проведено Всеукраїнський конкурс

«Шкільна бібліотека – 2020»

Шкільні бібліотеки та бібліотекарі Дніпропетровщини, починаючи з 2003 року, є активними учасниками Всеукраїнських конкурсів визначеного напрямку. У поточному році до конкурсу долучилися 29 шкільних бібліотек з різних регіонів області. Необхідно відзначити зацікавлену, активну роботу в системі підготовки і проведення конкурсу, здійснену управліннями, (відділами) освіти, закладами загальної середньої освіти міст Дніпра, Кривого Рогу, Синельникового, Кам'янського, Вільногірська, Марганця, Нікополя, Павлограда, Первотравенська, Покрова, Новомосковська, Васильківської селищної ради Васильківського району, Чумаківської сільської ради Дніпровського, Криворізького, Нікопольського, Петриківського, Петропавлівського, П'ятихатського, Покровського, Солонянського, Софіївського районів, Зеленодольської ОТГ Апостоловського району, Варварівської ОТГ Юр'ївського району.

Обласному оргкомітету представлено матеріали досвіду учасників конкурсу за номінаціями: «Модель бібліотеки Нової української школи», «Медіакультура в бібліотечному просторі», «Бібліотека – територія читання».

Переважна більшість представлених конкурсних робіт підготовлена згідно з положенням про Всеукраїнський конкурс «Шкільна бібліотека», відповідно до рекомендацій державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України, обласного навчально-методичного центру підвищення кваліфікації педагогічних працівників КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» ДОР».

Особливістю проведення конкурсу є актуальність тематики названих номінацій, наявність своєчасних, чітко й конкретно розроблених методичних рекомендацій, критеріїв оцінки конкурсних робіт, а також – представлення колективного досвіду організації та функціонування бібліотечно-інформаційного простору в сучасній школі.

Матеріали досвіду роботи шкільних бібліотек продемонстрували належний рівень володіння бібліотекарями інноваційними інформаційними, зокрема – мультимедійними бібліотечними технологіями, вмінням продумано проектувати та комбінувати програмно-технологічні платформи, забезпечуючи користувачів (учнів,

чителів, батьків) сучасними технологіями освоєння знань, ефективними засобами саморозвитку, становлення і самореалізації особистості.

Серед них – шкільні бібліотеки НВК № 131, НВО № 28, (м. Дніпро); СЗШ № 37, гімназії № 127, Покровського ліцею (м. Кривий Ріг); Златоустівської СЗШ (Криворізький район); СЗШ № 6 (м. Павлоград); спеціалізованої СЗШ № 5 (м. Нікополь); Олексіївської СЗШ (Нікопольський район); закладів ЗСО м. Синельникового та інші.

У прикінцевих висновках журі зауважено: якісно нову шкільну бібліотеку може дати якісно нова і діяльна позиція керівника закладу освіти, висока професійна компетентність педагогів і шкільного бібліотекаря. Підтвердженням творчої природи бібліотечної професії, постійного пошуку нового, упевненого кроку на шляху до професійної зрілості є, зокрема, поширення авторських розробок на сторінках всеукраїнських педагогічних видань («Початкова школа і сучасність», «Шкільна бібліотека», «Шкільний бібліотекар», «Класний керівник: усе для роботи» тощо).

Загалом оргкомітет і журі обласного етапу Всеукраїнського

конкурсу «Шкільна бібліотека – 2020» відзначають позитивну динаміку розвитку шкільної бібліотечної справи в регіоні. У матеріалах досвіду учасників 2-го етапу конкурсу прослідовується активне застосування сучасних інноваційних, інтерактивних форм бібліотечної діяльності, професійне використання комп’ютерних технологій, змістовна співпраця з педагогічними колективами, органами учнівського самоврядування, батьками учнів, громадськими організаціями.

Багатогранна бібліотечно-інформаційна робота шкільних бібліотек, педагогічних колективів і методистів управління і відділів освіти ґрунтуються на засадах державної політики в галузі освіти, досягнень психолого-педагогічної науки і практики з урахуванням специфіки закладу загальної середньої освіти, відповідно до сучасних вимог, визначених Стратегією розвитку бібліотечної справи до 2025 року.

Вітаємо переможців конкурсу!

Номінація «Модель бібліотеки Нової української школи»: • Шкільна бібліотека СЗШ № 37 м. Кривого Рогу (директор Світлана Пивовар, завідувач бібліотеки Олена Гончарук).

Номінація «Медіакультура в бібліотечному просторі»: • Шкільна бібліотека СЗШ № 6 м. Павлограда (директор Людмила Дикса, завідувач бібліотеки Ольга Литвиненко); • Шкільна бібліотека НВО № 28 «Гімназія – школа I ступеня – дошкільний навчальний заклад (ясласадок) – центр позашкільної роботи» м. Дніпра (директор Ніла Ломако, завідувач бібліотеки Олена Лізунова).

Номінація «Бібліотека – територія читання»: • Бібліотечний округ загальноосвітніх навчальних закладів міста Синельникового (методист міського відділу освіти Ганна Серафимович; бібліотекарі Олена Копитцева – СЗШ № 2, Світлана Галенко – НВК, Ірина Заровненко – СЗШ № 1; Ніна Маркевич – СЗШ № 3; Вікторія Біла – СЗШ № 4; Марина Фісун – СЗШ № 5; Наталя Якубська – СЗШ № 6); • Шкільна бібліотека спеціалізованої СЗШ № 5 м. Нікополя (директор Наталія Полякова, завідувач бібліотеки Наталія Герман).

Тетяна РИГА, методист навчально-методичної лабораторії професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників Академії

У рамках Європейської ініціативи STEM Discovery Campaign та Всеукраїнського фестивалю «STEM-весна» у Дніпропетровській області проведено фестиваль закладів освіти

«Експериментальна STEM-освіта»

Фестиваль став частиною Всеукраїнського STEM-тижня, який тривав з 27 по 30 квітня 2020 року.

У заході взяли участь керівники та педагогічні працівники закладів загальної середньої та позашкільної освіти Дніпропетровщини, які поділитися власними досягненнями у розвитку стратегії STEM.

Оксана БУТУРЛІНА, завідувач кафедри управління інформаційно-освітніми проектами, кандидат філософських наук

Всеукраїнські учнівські олімпіади у 2019-2020 навчальному році

У період з 4 січня по 28 лютого 2020 року у Дніпропетровській області відбувся III етап Всеукраїнських учнівських олімпіад з 21 навчального предмета 2019-2020 н. р., а саме з: українською мовою та літературі, англійською, іспанською, німецькою, польською, французькою мовами, мовою іврит та єврейською літературі, російською мовою та літературі, історії, правознавства, астрономії, фізики, хімії, біології, екології, географії, економіки, математики, інформатики, інформаційних технологій та трудового навчання.

За підсумками проведених олімпіад, наказом департаменту освіти і науки облдержадміністрації від 30.04.2020 № 212/0/212-20 визначені для відзначення учнів – переможців III етапу Всеукраїнських олімпіад, вчителів, учнів яких стали переможцями, та членів оргкомітетів, журі, експертів-консультантів, які забезпечували організацію і проведення олімпіад.

Відповідно до пункту 8 Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 № 630 (зі змінами), пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 № 211 «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» (зі змінами), враховуючи особливості освітнього процесу під час карантину, у 2019-2020 н. р. проведення IV етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад СКАСОВАНО! (Наказ МОН України від 16.04.2020 № 525).

STEM-педагоги, які люблять дітей, науку, інновації та креатив з 14 по 30 квітня на сторінці [stem_na_dnipro](#) в Інстаграмі долучилися до конкурсу

«Чому я в команді STEM?»

Одним із актуальних напрямів модернізації та інноваційного розвитку природничо-математичного, гуманітарного профілів освіти виступає STEM-орієнтований підхід до навчання, який сприяє популяризації інженерно-технологічних професій серед молоді, підвищенню поінформованості про можливості їхньої кар’єри в інженерно-технічній сфері, формуванню стійкої мотивації у вивчені дисциплін, на яких ґрунтуються STEM-освіта.

Якість запровадження STEM-освіти багато в чому визначається компетентністю та рівнем

професійної діяльності педагогів. У цій роботі дуже важливим є відчуття спільноти, наша співпраця, обмін досвідом, підтримка один одного.

За умовами конкурсу учасники створювали відео, надсилали його на пошту stemnadnipro@dano.dp.ua, а також розміщували на власній сторінці в Інстаграмі (якщо вона є) з хештегом #командастем. У відео вчителі ділилися своїми цікавими думками та ідеями. Результати конкурсу будуть оприлюднені у травні.

Міністерство цифрової трансформації запустило онлайн-проект

«Дія. Цифрова освіта»

Проект втілюється за підтримки швейцарсько-української програми EGAP, що фінансується Швейцарською агенцією з розвитку та співробітництва та реалізується фондами Східна Європа та Innovabridge.

Ця національна онлайн-програма, має на меті підвищити цифрову грамотність українців, адже на сьогодні не володіють цифровими навичками 15,1 % українців, а у 37,9 % громадян – низький рівень володіння. На даний час на платформі доступні такі освітні серіали з цифровою грамотності: базовий (має три рівні знань); для вчителів; для батьків «Онлайн-безпека дітей». Незабаром стануть доступними ще п’ять категорій курсів. Новий серіал з’являтиметься щомісяця. Контент доступний українською, російською і жестовою

мовами та орієнтований на різні цільові аудиторії – вчителів, лікарів, батьків, людей похилого віку та ін.

З метою залучення бібліотек України до національної кампанії з цифрової грамотності Всеукраїнська громадська організація «Українська бібліотечна асоціація» 11 січня 2020 року підписала меморандум з Міністерством цифрової трансформації про співпрацю у напрямку навчання громадян України ефективно та безпечно використовувати сучасні цифрові технології в роботі та навчанні, в професійному та особистісному житті.

Зaproшуємо усіх вас долучитися до національної кампанії з цифрової грамотності «Будь на часі!» та стати активними популяризаторами проекту «Дія. Цифрова освіта» (<https://osvita.diia.gov.ua/>).

Початкова освіта

КРАЇНА ЗДІЙСНЕННЯ МРІЙ

Сьогодні в Україні спостерігається значне посилення уваги до проблеми виховання інтелектуальної еліти нації. Метою Всеукраїнського науково-педагогічного проекту «Інтелект України» є упровадження в національний освітній простір системи пошуку, навчання та виховання здібних та обдарованих дітей і учнівської молоді.

У рамках цього проекту в нашій області працює 69 закладів середньої загальної освіти. Сьогодні хочемо презентувати роботу НВК № 139 «ЗНЗ – центр творчості «Дума» Дніпровської міської ради, на базі якого організовано і проведено обласний семінар для вчителів других класів, які працюють за науково-педагогічним проектом «Інтелект України».

Школа – це мрія, надія, сподівання педагогів, дітей та їхніх батьків. Усіх найбільше цікавить і триვожить, яким буде той перший крок у здобутті знань. Сучасні батьки, опікуючись майбутнім своєї дитини, шукають таку школу, в якій є всі умови для подальшого навчання і виховання, всебічного розвитку особистості; педагогічний колектив якої готовий вивідати їхні сподівання; зустрічатиме учнів з теплом, любов'ю, зацікавить різноманітними формами навчання, використовуючи сучасні інноваційні технології.

Саме таким закладом є НВК № 139. Педагогічний колектив перевірює у творчому пошуку, впроваджує передовий досвід, інноваційні технології, які допомагають зробити процес навчання різноманітним і ефективним.

Сьогодні в початковій школі отримують знання 500 учнів із 17 класів. Є інклузивний клас. Дітей навчають 19 педагогів, 5 вихователів ГПД та асистент учителя.

Рівень педагогічної майстерності колективу початкової школи досить високий: учителів вищої категорії – 12; учителів І категорії – 2, ІІ категорії – 2; спеціалістів – 2; 10-11 тарифні розряди – 7. Мають педагогічні звання: «старший учитель» – 6 осіб; «учитель-методист» – 7. У цьому році ще 2 учителя атестуються на присвоєння педагогічного звання «учитель-методист».

Щорічно в школі організовується індивідуальна форма навчання для дітей з особливими потребами. Таких учнів у початковій школі – 2. У 2019-2020 н. р. організовано інклузивну форму навчання для учнів з особливими освітніми потребами.

Пріоритети початкової школи: розвиток особистості, створення умов навчання й виховання; вдосконалення уроку шляхом особистісно орієнтованої системи навчання і виховання; едність навчальної і виховної роботи; спрямування освітнього процесу на розвиток дитини, реалізацію її інтересів.

Найвищим рівнем педагогічної діяльності є педагогічна майстерність, яка ґрунтуються на високому фаховому рівні педагога, його загальній культурі та педагогічному досвіді. Розкрити талановитого вчителя, дати йому можливості для розвитку творчості, сприяти творчим педагогічним пошукам – завдання конкурсу фахової майстерності «Учитель року». Вчителі початкової школи були активними учасниками цього конкурсу. Три вчителя стали переможцями.

Першопрохідцем у цій справі була вчитель вищої категорії,

учитель-методист Оксана Шапіро (2002 р.). ІІ місце у міському етапі конкурсу посіла вчитель вищої категорії, учитель-методист Людмила Литко.

У 2014 р. Ганна Бондаренко, учитель початкових класів, стала переможцем міського, обласного та лауреатом Всеукраїнського етапу конкурсу «Учитель року» у номінації «Початкові класи».

Гарна матеріальна база – складова успіху, яка дає змогу впроваджувати в життя нові ефективні сучасні технології навчання: інноваційні, інтерактивні, педагогіку співробітництва й творчої співпраці вчителів, учнів і батьків, – розвивати творчі здібності дітей.

У початковій школі функціонують 2 комп’ютерні класи, кабінети іноземної мови, музики, 2 спортивні залі.

Навчальний кабінет – це єдина, органічно пов’язана система навчального обладнання, змонтована в окремому приміщенні, оформленна відповідно до вимог наукової організації праці педагога й учня, яка забезпечує високий рівень викладання предмета.

Наявність добре обладнаного навчального кабінету сприяє забезпеченням високого рівня викладання навчальної дисципліни, підвищенню ефективності праці та рівня навчальних досягнень і прищепленню інтересів учнів до навчального предмета.

Із 10 кабінетів, що отримали звання «Кращий кабінет», 2 – початкової школи. Ще один кабінет початкової школи отримав звання «Зразковий кабінет».

Наша школа – це сходинки, якими дитина піднімається до знань, до духовних джерел народу, це святиня людяності, порядності, доброти. Її двері завжди гостинно відчинені для всіх.

Застосування в освітньому процесі школи комунікативних технологій стало нагальною необхідністю. Це має забезпечити поступовий перехід освіти на новий, якісний рівень, сприятиме розвитку креативності дитини. Комунікативні технології сьогодні надають можливості вчителям і вихователям розвивати здібності дітей, використовуючи досягнення світової науки та культури.

Із 2011 року у закладі впроваджується науково-педагогічний проект «Інтелект України», розрахований на академічно здібних і обдарованих дітей. Учителі початкових класів з великим ентузіазмом долучились до участі в ньому. Головним девізом проектних класів є «Не кажи «не вмію», а кажи «навчусь»», саме цього ми і вчимо дітей кожного уроку, адже вони мають вірити у власні сили.

Слід зазначити, що даний проект сприяє набуттю дитиною необхідних навичок роботи з інформацією, аналізу, гнучкого творчого мислення, самоконтролю та самооцінки, раціональної організації навчальної праці, розвитку

пізнавальних процесів і академічної обдарованості учнів в органічній єдиноті та взаємозв’язку всіх її компонентів. Це нова якість освіти, новий підхід до навчання.

Освітній процес для дітей вибудовується у цікавій і насичений формі. Навчання орієнтоване на якісно інший зміст, із виходом за межі вивчення традиційних тем, установленням зв’язків з іншими темами, проблемами, дисциплінами, адже вивчення та пізнання нового відбувається органічно і передбачає стимулування інтелектуального й особистісного розвитку учня через використання проблемних методів і завдань проблемного характеру, пошуку альтернативних інтерпретацій навчальної інформації, що сприяє формуванню в учнів творчого підходу.

Завдяки міжпредметним зв’язкам засобам наочності та цікавим відеоматеріалам, об’єктам вивчення стає більш зрозумілим і цікавим, учні мають можливість наочно побачити те, що вони вивчають, а казкові герої супроводжують дітей на всіх уроках, мотивуючи їх до якісного і творчого виконання завдань.

Наш досвід показав, що логічна і цікава побудова уроків, які насичені різними видами робіт, коли діти мають можливість попрактивати з плакатами та ілюстраціями, переглянути цікаву презентацію чи відео, поспівати та порухатись, – запорука успішної роботи. А особливо це стосується першо- і другокласників, які надзвичайно емоційні та відкриті до нового, адже одноманітне читання книги чи довготривале пояснення написання кожного елемента букви за традиційною моделлю занадто затягнуте та нецікаве для дітей.

Запровадивши цю програму, наші учні мають змогу сформувати цілісний науковий світогляд, загальнонаукові, навчальні, загальнокультурні, технологічні, комунікативні і соціальні компетентності на основі засвоєння системи знань про природу, людину, суспільство, культуру, виробництво, оволодіння засобами навчально-пізнавальної і практичної діяльності. У проекті враховано природні здатності молодшого школяра, вразливість його психіки, допитливість у пізнанні самого себе, схильність до імітації зразків поведінки дорослих, що зумовлює вплив програмового змісту не лише на інтелектуальний, а й на соціальний і особистісний розвиток учня.

Уже 5 випусків вихованців проекту початкової школи навчаються в середній школі. У цьому навчальному році буде перший випуск учнів 9 класу, які практикують за науково-педагогічним проектом «Інтелект України».

Таким чином, практична значущість проекту для учнів

полягає у формуванні у них мотиваційних прагнень до самовдосконалення й отримання нових знань, розвитку творчої активності.

У межах проекту проходять заняття з майбутніми першокласниками з підготовки обдарованих дітей дошкільного віку до навчання за проектом «Інтелект України». Проект допомагає виявити і повністю реалізувати творчий потенціал академічно обдарованої дитини.

Учні школи щороку є активними учасниками конкурсів: міжнародного конкурсу знавців української мови ім. П. Яцика, міжнародного математичного конкурсу «Кенгуру», Всеукраїнського природознавчого конкурсу «Колосок», Всеукраїнського конкурсу з інформатики «Бобер», Всеукраїнського конкурсу з природничих дисциплін «Геліантус», Всеукраїнського конкурсу з української мови «Соняшник», Всеукраїнського конкурсу з англійської мови «Гринвич».

Однією з основних концептуальних засад реформування в межах Нової української школи є створення сучасного освітнього середовища, яке сприятиме творчому розвитку й мотивації учнів до навчання, розвитку пізнавальної активності школярів, формування в них допитливості, бажання пізнавати нове. Збільшення навчального навантаження на уроках примушує вчителя замислитись над тим, як підтримувати інтерес молодших школярів до навчання.

Одним із найдієвіших способів формування нового ставлення до навчання і пізнання є проведення предметних тижнів у початковій школі.

Кажуть, у дитинстві все здається кольоровим. Звичайнісний день може принести із собою повну торбинку вражень, емоцій, подій, які захоплюють із запам’ятанням. Саме таким позитивним і був кольоровий тиждень, проведений з 12 по 16 листопада 2018 року для учнів початкових класів. Девіз тижня: «Сім кольорів краси й надії – в них наші задуми і мрії». Кожен його день відповідав певному кольору веселки.

Олімпіади зазвичай проводяться у середній і старшій школі. А як бути дітям початкової школи? Вже котрий рік поспіль ми проводимо олімпіади з української мови, математики та природознавства для учнів 3-4 класів в рамках тижня початкової школи.

Стало традицією проведення гри «Найрозумніший» серед учнів 2-х класів.

Сподіваємося, що згадка про веселковий тиждень надовго залишиться у серцях вихованців, адже вони були не спостерігачами, а активними його учасниками.

Сто днів – багато це чи мало? Принаймні у політиці такий відрізок часу вважається за перший екзамен на результативність роботи. Стасе зрозумілим напрямок

руху, вектори та пріоритети, викристалізуються оточення.

Сто перших днів у школі. Дитина звикла до своєї нової іпостасі учня, окрім розваг має тепер іншу головну турботу – навчання. Тож відзначити цей своєрідний рубіж, який перешли діти під час навчання у школі, зробити на зразок студентської учнівської «стоднівки», вирішили і ми у НВК № 139. У 1-х класах було проведено свято «100 днів дитини в школі».

Після ста днів настає сто перший і навчання у школі для першачків продовжується. Хтось із них вже читає досить добре, а хтось ледве поєднує букви у склади. Хтось рахує до ста, а іншому з математикою тухає. Одні – уважні, другі – непосидящі, треті – розсіяні, четверті – допитливі, п’яті – заглиблі в собі, шості – галасливі. Але є вчителі, які гуртують таких різних дітей в одну класну сім’ю, директор, який підтримує високі стандарти школи, батьківські комітети класів і школи, весь педагогічний колектив. Усі мають одне завдання – навчити дитину, виховати її, щоб стала вона справжньою Людиною з великої літери. І такий захід як «Свято сотового дня» в школі – один із багатьох кроків до досягнення цієї благородної мети.

Педагогічний колектив надіється на позитивного іміджу школи, відродженням закладу на якісно новій основі. Найвищою організаційною цінністю школи має стати дружній клімат і творча атмосфера, найбільшою гордістю – її вчителі й учні.

НВК № 139 – школа гуманності, творчості і постійного пошуку; школа радості, комфорту та життєтворчості; школа варіативна, особистісно орієнтована.

Важливою особливістю дидактичної моделі є створення на кожному уроці ситуації успіху, зацікавленості, комфорту. В класах, що працюють за даним проектом, значно зросла кількість учнів, у яких сформовано високий рівень мотивації, дивергентності мислення, здатності до формування проблеми та винайдення шляхів її розв’язання, кмітливості, концентрації уваги, уяви, зокрема просторової.

Величезне значення

Обласна творча філологічна майстерня вчителів російської мови та літератури НВК «Ліцей – спеціалізована загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 10» м. Марганець (О.М. Багаутдинов, А.В. Чернова) підбила підсумки обласного конкурсу творчих робіт

«Любов до літератури розпочалася з вчителя»

Номінація «Літературні жанри»:

І місце – вчитель Альбіна Михайлівна Сербіна спільно з учнями 11 класу Валерією Глою, Владиславою Гапич, Любов'ю Миронюк (СЗШ № 3, м. Вільногірськ); • учителі Наталія Іванівна Сіденко (СЗШ № 135, м. Дніпро); • учениця 11 класу Ангеліна Столляр (СЗШ Роздороської селищної ради, Синельниківський район); • учениця 10 класу Олександра Роль (Криворізький обласний ліцей-інтернат для сільської молоді);

Марина ЧУБАРОВА, методист навчально-методичної лабораторії соціально-гуманітарних дисциплін Академії

З чого починається любов до літератури?

Любов до літератури починається з учителя. Чи погоджується ви з цим твердженням? Особисто я не маю чіткої відповіді на це питання, а просто хочу розповісти власну історію про становлення мене як обожнювача літератури. З самого дитинства заохотила мене до літератури сім'я. Пам'ятаю, як в п'ять років мені подарували першу книжку з купою віршів, згодом я знала їх усі напам'ять. Дуже вже цікавою і яскравою була та книжка. Відтоді я почала просто марити літературою: читала казки, вірші, байки, оповідання... Обожнивала казки Братів Грімм: «Бременські музиканти», «Білосніжка», «Попе-люшка», «Червона Шапочка»...

Коли я пішла до першого класу, мое зацікавлення літературою кудись зникло майже на рік. Але знову все змінила книга, в якій ішлося про традиції святкування Нового року в різних країнах світу і яку мені подарувала моя вчителька Лілія Фаязівна. Саме з того часу й до сьогодні я обожнюю літературу.

Спочатку я просто читала, а згодом, у середній школі, і сама почала складати вірші, казки, детективи, брала участь у різних конкурсах і олімпіадах з української мови та літератури, навіть видала власну книгу, яку віддала на благодійність... І все саме завдяки моїй другій вчительці Тетяні Олександровні, яка дійсно повірила в мене...

Любов до літератури мені подавали вчителі та сім'я, за що я їм дуже вдячна. Тому вважаю, що ця любов починається не лише з учителя, а й з найрідніших людей.

Нatalia Гришальова, 10 клас, Криворізький обласний ліцей-інтернат для сільської молоді

Моїм учням

Тобі, мій друже, ці слова
Кажу на кожному уроці:
«Література –
Всесвіт дружби і добра,
Неси й ділсися ним на кожнім кроці».
Я поряд буду і допоможу
Все осягнути, ти відкрий лиш серце!
Тебе у світ казковий радо поведу,
Й знайдем разом мудрості озерце.
Пишаюсь тим, що вчителем я є!
І, любі, вам таїни відкриваю!
Багато часу ще проведемо,
В літературнім і чарівнім дивокраї!

**Галина ПНЧУК,
вчитель НВК № 5,
м. Марганець**

У конкурсі взяли участь майже 40 творчих учителів та учнів, які надали цікаві, неочікувані за жанрами роботи. Проте далеко не всі творчі доробки відповідали тематиці конкурсу. Тому жури, посперечавши, визначило таких переможців:

ІІ – вчитель Галина Дмитрівна Пінчук та учні 6 класу (НВК «Марганецька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 5 – дошкільний навчальний заклад»).

Номінація «Оригінальні жанри»:

І місце – учениця 8 класу Софія Сергієва (СЗШ № 135, м. Дніпро; учителі Н.І. Сіденко);

ІІІ – учениця 7 класу Софія Невзорова (гімназія № 127, м. Кривий Ріг; учителі Катерина Михайлівна Бабаєва).

Переможці під час проведення Майстерfest отримують відповідні сертифікати, дипломи і подарунки. Деякі з робіт, поданих на конкурс, публікуємо в газеті «Джерело».

Як вітер став Людиною

Ви ніколи не думали, чи хотів би вітер стати Людиною? Може, хотів, а, може, й ні. Але в нашій історії всі хотіли бути Людьми. Ось, наприклад, Алан, молоденький вітер – він дуже хотів бути Людиною, але не знав як. Тому пішов до свого старшого брата Сказа дізнатися, де шукати цієї правди.

– Скаю, братику! Підкажи, будь ласка, як стати справжньою Людиною?

– Ти – Людиною? Тобі, братику, ніколи нею не бути! Я, звичайно, можу сказати, але навряд чи щось із цього вийде.

– У мене все вийде! Тільки скажи, – наполягав Алан.

– Тоді слухай: просто роби добре справи, і все.

– Добре! Я буду, буду... Ось побачиш, я стану справжньою Людиною!

І полетів Алан робити хороші добре справи. Довго летів вітер, швидко летів вітер і натрапив на Яблуньку. Чус, мовить вона лагідним голосом:

– Допоможи мені, добрий мандрівнику, мої яблука вже давно дозріли, а вітру все немає і немає. Я ще зовсім молоденька і мої гілки вже ледве витримують їхню вагу. Обтруси яблука, будь ласка! Не проходь повз чуже лихо. Ти ж мені допоможеш?

– Звичайно, допоможу! – радісно вигукнув Алан.

Коли Алан обтрусив усі яблука, Яблуня нагородила його добрим словом і вітер вишивши далі.

– До зустрічі, Яблунько!

– Бувай, добродіо!

Алан полетів собі далі. І дістався широкого синього моря. У морі човен, а поряд – старець.

– Дідуно, чи можу я вам допомогти? – питався Алан.

– Я хочу порибалити, але не можу відплисти від берега. Якщо я не вийду в море, то вся моя родина залишиться без вечері. Мені б трохи вітру, щоб підігнав мій старенький човен.

– Я допоможу тобі! – зрадів вітер.

Алан дмухнув – і човен поплив по сріблястих хвилях, неначе могутній велет.

– Спасибі, Алане! – чулося здаля відлуння голосу старця.

– Радий був стати у пригоді! – голосно загуркотів Алан і полетів далі.

Летить вітер далі і чус тихий плач верби.

– Допоможи мені, синку! Мої лози зовсім заплуталися! Якщо їх не розплутати, то я помру.

– Я допоможу тобі, тітонько! Тільки я ще дуже молодий і мої сил може не вистачити, щоб розчесати твої могутні віти, – схвильовано відповів Алан.

– Тоді знайди гілочку, схожу на гребінець і спробуй нею розплутати мої лози.

Алан поспіхом знайшов «гребінць» і почав розчесувати вербу. Зовсім змучився наш вітерець, дуже вже заплутані були її лози, але довів діло до кінця.

– Ох, спасибі тобі, Алане! – радо промовила Верба.

– Будь здоров, тітонько! – сказав Алан і рушив далі.

Думав він про те, як же йому стати Людиною. Врешті вирішив відпочити. Ліг біля розлогого дуба і заснув. А на ранок зібрався повернутися на батьківщину, дуже вже засумував за братом, за рідною домівкою. Нахилився вітерець до джерельця напитися холодної водиці і побачив, що його мрія збулася. У віддзеркаленні була справжня Людина! Бліскавицею повернувся наш вітерець додому.

– Ура! Ура! Я – Людина! – кричав ще з воріт Алан братові.

– Ти – Людина!? Ти – перший в світі вітер, який став Людиною! Але як тобі це вдалося? – питався Скай.

– Розуміш, Скаю, Людиною стають тільки ті, у кого добре серце!

**Софія Кузьменко,
учениця НВК № 35 «Імпульс»,
м. Кривий Ріг**

«Я просто порадила б читати»

...На уроках та позакласних літературних заходах мій учитель ненав'язливо усім рекомендує: «Я просто порадила б читати. Зробити своєю звичкою читати бодай кілька сторінок на день. Хороша книжка має бути в сумці такою ж обов'язковою, як мобільний чи ключі від хати». Вибір за нами, але такий учителі літератури, як мій, не залишає іншого вибору, як тільки читати. Я люблю наші віртуальні екскурсії по життєвих і творчих сторінках зарубіжних митців, ми не зачуємо напам'ять дати з біографій відомих людей, навпаки, ми «малюємо» їх творчі портрети», відшуковуємо найцікавіше і найоригінальніше, влаштовуємо інтелектуальні батлі знатців

біографій і цікавих фактів про письменників, створюємо тематичні презентації. Після таких яскравих зустрічей хочеться якомога швидше поринути у художній світ автора. А коли є інтерес до змісту, можна говорити і про естетичну складову, про сюжет, композицію, стилістичні особливості, підтекст, художню деталь тощо.

Ми завжди багато працюємо над сюжетом твору, розбираємо детально його зміст, з'ясовуємо, якими науками і знаннями оперував автор під час своєї письменницької діяльності, роздивляємося різноманітні життєві моделі людських вчинків і стосунків, приміряємо ці моделі «на себе» тощо. Завдяки найрізно-

манітнішим літературним творам, я зібрала цілий кейс нового і цікавого з історії, географії, різних видів мистецтва. Через невимушену бесіду учителі намагається нас зацікавити на будь-якому етапі уроку, щоразу перетворюючи нашу зустріч на креативну співпрацю, в якій беруть участь усі учні.

Ми дискутуємо на різні теми, працюємо разом, як одна дружня команда. Варіанти знайомства з літературними творами можуть бути різними. Головне – щоб юні читачі включали літературний досвід до власних життєвих подій та обставин...

Anastasiya Курачова, 9 клас, СЗШ, с. Молодіжне, Царичанський район

Найミліша професія

Багато є наук у світі,
Багато і професій є.
Але для мене найміліша
Та, що знання людям дає.
Коли мене – зовсім малою
До класу привели батьки, –
В очах своєї керівниці
Зустріла вогники ясні.
Вона відкрила мені серце,
Любов до творів і письма,
Навчила виразно читати,
Шукати істину в словах
І пізнавати з кожним текстом
Нове життя та почуття.
Минали дні, минали ночі,
Прийшла пора свій шлях обрати.
І привели мене дороги
У рідні стіни, в рідний клас.
Тепер я дітям сію вічне,
Навчаю твори розумітъ,
Повагу до поетів мати
І пізнавати цілий світ.

**Тетяна ПРОКОФ'ЄВА,
вчитель НВО, м. Покров**

«Зарубіжка»

Я відкриваю нову книжку,
Ну, звичайно ж, «зарубіжку».
Буду я її читати,
Щоб багато чого знати.
Є письменників багато
В рідній Україні,
Що колись книжки писали,
Й ті, що пишуть нині.
Їх читали ще з дитинства
Мої мама й тато.
Я бажаю ще й про інших
Письменників знати.
Наша люба вчителька,
Що по «зарубіжці»,
Зацікавить так, що хочеш
Знати, що пишуть в книжці.
Основне бажання – читатись,
Щоб побільше знати.
Знаю, що для цього треба
Нам книжки читати.

**Арина Лук'янчук, 7 клас
гімназії № 127, м. Кривий Ріг**

ЕМОЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА

як умова успішності професійного зростання

Професія педагога має свою специфіку, яка полягає в тому, що він працює з дитиною, і його особистість є могутнім «робочим інструментом»; і чим він досконаліший, тим більш успішним є професійний результат.

Професійна діяльність педагога багатоаспектна, вимагає від нього стійкості в інтелектуальній та емоційній сферах. Реалізувати завдання сучасної системи освіти може лише професіонал, який володіє розвинутими емоційними професійно значущими якостями, психологочною гнучкістю, зокрема емоційною.

Аналіз психолого-педагогичної літератури, присвячененої емоційним професійно значущим якостям сучасного вчителя, дає змогу зробити висновок, що він **повинен володіти емоційною стійкістю** (М.І. Д'яченко, Б.В. Кулагін, Е.О. Клімов, Л.М. Мітіна, І.Ф. Аршава, Е.Л. Носенко та ін.); **емпатією** (Е.Ф. Зеер, Е.О. Клімов, С.Л. Брайченко та ін.); **емоційною гнучкістю** (Л.М. Мітіна, Є.С. Асмановець, Л.М. Аболін та ін.); **емоційною чутливістю** (Е.Ф. Зеер, Е.Е. Симанюк та ін.); **високою саморегуляцією** (А.С. Кузнецова, М.І. Сущенко, В.В. Барабашнікова та ін.); **розвинутими експресивними здібностями** (Л.М. Мітіна) та ін.

Проблема емоційної гнучкості вивчалась як вітчизняними, так і зарубіжними психологами. Єдиного підходу в поясненні змісту цього терміну немає. Але всі дослідники зазначають, що емоційна гнучкість – інтегральна складова особистості педагога, яка забезпечує можливість успішно вирішувати великий спектр професійних і життєвих проблем, дозволяє протистояти розвитку емоційного вигорання, емоційної напруги в педагогічній діяльності.

Емоційна гнучкість – це оптимальне, гармонійне поєднання емоційної стійкості та емоційної експресивності.

Емоційна стійкість – це

здатність людини протистояти різним життєвим труднощам і викликам. В її основі – спроможність особистості адекватно оцінювати ситуацію, можливість передбачати вихід з неї. Для вчителя стійкість це:

- впевненість у собі;
- відсутність страху перед дітьми;
- відсутність емоційного напруження, яке провокує роздратованість, неврівноваженість, нестриманість;
- наявність вольових якостей (цілеспрямованість, організованість, наполегливість, рішучість);
- задоволення власною діяльністю;
- нормальні втомлюваність.

Під **емоційною експресією** розуміють здатність індивіда висловлювати (передавати) свої емоції, демонструвати їх оточуючим, мати підвищений запас радісного, оптимістичного настрою. Емоційна пасивність учителя, відсутність яскравої емоційності, вираженої в мовленні, міміці, пантоміміці, викликає нездоволеність школярів уроком, апатію, небажання вчитися, а, отже, провокує конфліктні ситуації.

Для педагога важливо знати і помічати особливості власної експресії: свободу чи обмеженість рухів, скутість чи відвертість жестів, одноманітність чи гнучкість інтонацій. Розрізняють такі **форми експресії**: м'яку, в'язку та жорстку. Учитель, для якого характерно є **м'яка експресія**, досконально володіє мімікою обличчя, не робить різних рухів очима, бровами, губами. У той же час його обличчя достатньо рухоме і виразне, голос ллеться спокійно і рівно, багатий фарбами і відтінками. Руки голови, рук, тулуба підпорядковані змісту мовлення і тому, що відбувається; вони спокійні, стримані; руки рухаються по малому і середньому колу жестикуляцій. Хода граціозна, м'яка, легка.

В'язка експресія характеризується недостатнім емоційно-

інформаційним навантаженням і комунікаційністю. Вона проявляється в невиразній міміці, одноманітності голосових інтонацій, біdnих, скутих рухах тіла.

Жорстка експресія відзначається одноманітною мімікою обличчя (маскою). Голос лунає одноманітно, на одній ноті – високий або низький. Корпус, руки, голова або напружені, або малорухливі, або нервові і різкі. Під час жорсткої експресії емоційна енергія не виходить назовні, а супроводжується могутнім навантаженням на різні групи м'язів і внутрішні органи. Під час жорсткої експресії переважає маска офіційності, незворушності, сухості. Часто це суворий вираз обличчя з насупленим лобом, стиснутими губами. Як здається таким учителям, – таке обличчя-маска сприяє хорошій поведінці, успішності учнів. Поступово маска «приростає» до обличчя, і вчитель назавжди має такий образ.

Міміка педагога повинна бути рухливою, різноманітною. Злість, роздратування, презирство не можуть бути змістом мімічного образу, оскільки набувають свого продовження в міміці дітей. Їм передаються емоційні стани вчителя і зачіплюються як приклади в моделях поведінки.

Одна з дослідників емоційної гнучкості вчителів Е.С. Асмановець констатує, що досить у значної кількості вчителів емоційна гнучкість не розвинена. Це пов'язано з тим, що вчителі:

- не вважають необхідним розвивати емоційну гнучкість;
- не вміють щиро проявляти свої емоції, стани, стосунки;
- не завжди контролюють свої негативні емоції.

I як наслідок:

- знижують ефективність навчання і виховання;
- підвищують конфліктність у взаємовідносинах з учнями, колегами, батьками;
- створюють високу ситуативну напругу, агресивний

тію рукою підтримки, до якої вони звернуться у разі небезпеки.

Ми рекомендуємо для педагогів та батьків заняття від психолога Світлани Ройз «Практическое реценковедение», які допоможуть дітині скинути зайнве напруження та відчути себе у більшій безпеці. За посиланням матеріали доступні для скачування та використання <https://nra-ua.org/wp-content/uploads/2020/04/prakticheskoe-rebenkovedene-dlya-NPA.pdf>

Подбасмо про безпеку разом!

Ірина КОБЗЄВА, завідувач навчально-методичної лабораторії здоров'яберігаючих технологій Академії

самозахист учнів, їхню низьку соціальну адаптацію;

- стримують творчу активність учнів;
- сприяють виникненню і закріпленню в структурі особистості учнів негативних рис;
- руйнують власне здоров'я.

Доведено, що вчителі з високим рівнем емоційної гнучкості (стійкості і експресивності), які володіють засобами верbalного і неверbalного прояву почуттів і цілеспрямовано їх використовують в діяльності з учнями:

- забагачують педагогічну взаємодію, роблять її емоційно насиченою;
- формують в учнів почуття психологічної захищеності;
- створюють безпечне освітнє середовище;
- забезпечують високу продуктивність педагогічної діяльності учнів;
- позитивно впливають на розвиток індивідуальності кожного учня;
- зберігають власне психічне і фізичне здоров'я.

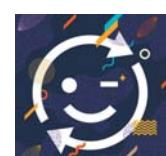
Останній посил буде досить наглядним, якщо порівняти показники емоційної стійкості представників деяких професій:

Професія	Показник емоційної стійкості (бали)
Льотчик	64,3
Інженер-конструктор	63,6
Вчитель 1-го року роботи	52,5
Вчитель з великим стажем роботи	45,8
Хворі на невроз	45,7

Висновок – очевидний. Учитель, який не володіє емоційною стійкістю, ризикує не тільки професійно, а й особистісно.

Враховуючи вищезазначене, можемо наголошувати на необхідності підвищувати рівень емоційної гнучкості освітян як обов'язкову складову їхньої професійної компетентності.

Є декілька підходів до вирішення цієї проблеми. Так

Е.С. Асмановець

пропонує два етапи роботи з учителем. Перший – тренінг розвитку навичок самопізнання, саморозуміння, рефлексії, зміни ставлення до себе. Другий – тренінг емоційної гнучкості. Кожен із тренінгів має містити обов'язкові компоненти: мотиваційний, діагностичний, інструментальний.

І.М. Матійків пропонує дещо інші етапи тренінгової роботи з формування емоційної гнучкості, емоційної компетентності сучасного педагога:

1. Мотиваційно-ціннісний (етап усвідомлення), спрямований на формування готовності до пізнання світу, самопізнання та самовдосконалення. На цьому етапі формується образ емоційно-компетентної людини, а самооцінювання допомагає визначити напрямки власного розвитку. Без бажання бути емоційно зрілою і компетентною людиною «не працювати» найкращі методики.
2. Пізнавальний – надання і засвоєння інформації про внутрішній світ людини і місце емоцій і почуттів у ньому, емоцій, їх виді, функції, причини виникнення, особливості, прояви, способи управління, верbalний і неверbalний рівень, емоційні якості особистості.
3. Навчальний – виконання вправ, спрямованих на усвідомлення цінностей, зміну стереотипів, набуття емоційних компетенцій в умовах тренінгового середовища.

4. Практичний – реалізація набутих компетенцій в реальному житті.
5. Творчий – творче застосування компетенцій в усталених ситуаціях і ситуаціях незначеності.

Головне в роботі з учителями – розуміння, що всі необхідні ресурси у них є завжди, однак потрібні певні способи, щоб їх розвинути і навчити педагога свідомо ними користуватися.

Олена ХОМИЧ, Вікторія КРОТЕНКО, старші викладачі кафедри психології Академії

Зарах, як ніколи, важливо бути поруч і говорити з дітьми.

Звертаємося до вас, як професіоналів, знайдіть час поспілкуватися з підлітками та їхніми батьками про благополуччя та взаємовідносини в родинах, про безпекність середовища, про правила безпечної спілкування онлайн. Можливо, саме ви станете для когось із підлітків чи дорослих

Подбасмо про безпеку разом

Це варто знати кожному

- **Національна дитяча «гаряча лінія» за телефонами 1547, 116111 або 0800500225**
- **Гаряча телефонна лінія щодо булінгу 116000**
- **Гаряча лінія з питань запобігання насильству 116123 або 0800500335**
- **Уповноважений Верховної Ради з прав людини 0800501720**
- **Уповноважений Президента України з прав дитини 0442557675**
- **Центр надання безоплатної правової допомоги 0800213103**
- **Національна поліція України 102**

**У світлий Тиждень Великодня – 20 квітня 2020 року,
на 71 році життя відійшла у Вічність
Валентина Пилипівна КЕЛЕСІДІ**

Валентина Пилипівна працювала у Дніпропетровському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти завідувачем навчально-методичного відділу природничо-математичних дисциплін, мала звання «Відмінник освіти України». Вона – чудовий Вчитель, мужня, цілеспрямована жінка, гарна дружина й матір.

Світлий, добрий спомин про Валентину Пилипівну Келесіді назавжди залишиться в серцях усіх,

хто мав честь знати, вчитися у неї та шанувати цю достойну людину.

Схиляючись у скорботі та розділяючи біль втрати, висловлюємо глибокі співчуття родині, близьким і колегам. Сумуємо разом із вами та підтримуємо вас у годину скорботи.

Колектив Дніпровської академії неперервної освіти; редакція газети «Джерело»

Особистість, гідна пам'яті й поваги

Доброго часу доби, дорога Валентина Пилипівно! Зі святом Вас, сьогодні в нас 9 Травня, я не знаю, чи є там, де Ви зараз, календар і чи рахують там дні та тижні. Хотів дуже приїхати до Вас, але карантин і Вас вдома нема... Вибачте, що довго не приходив і не телефонував. Але завжди в гостях у Вас «звітував» усно, а тепер пишу. І чомусь впевнений, що Ви мене зараз чуєте дуже добре. Так, впевнений.

Усе по черзі. По перше, після того як Ви пішли від нас, Вас поховали, – гідно, як треба. Народу було мало, ну, Ви же знаєте, хто, – усе через карантин, Ви також це знаєте. Якщо б не карантин, то було б не стільки. Важко навіть уявити скільки було б людей. Але життя розпорядилося саме так.

Як у нашій Академії? Так усі вдома працюють, дистанційне навчання, нові технології. Усі, слава Богу, здорові.

Ми з Вами багато що обговорювали, але чомусь жодного разу не згадували, як познайомилися. Не пам'ятаєте? У школі, де я почав працювати, була якась перевірка. Мій дев'ятий клас писав контрольну, я мав перевірити і потім надіслати вам в інститут. Складна контрольна, тепер такі ніхто не пише... Після уроків проставив оцінки, написав, що треба, і все нібито нормальню. Але наступного дня зрозумів, що я розв'язав одну із задач невірно, відповідно, неправильно перевірив. Я не знову що робити, приїхав до Вас у «Кабінет математики». Але на диво, Ви просто сказали, щоб я спокійно все перевірив заново, напоїли каюво з тістечками і несподівано для мене сказали, що я обов'язково маю

бути в журі обласної олімпіади. Рішення парадоксальне! Але на перший погляд. Тепер-то я знаю, що індикатор справжнього вчителя – вміння визнавати та виправлюти свої помилки.

А далі... Знаєте, завжди, коли було важко, я знову куди йти. Ну ясно, в «кабінет математики». І я не один був таким. Нас там було тоді достатньо багато, – молодих, з купою фантастичних ідей, з морем проблем. Ви всіх нас слухали і не заперечували, ніколи не казали про те, що задумки безглузді, а завжди допомагали реалізувати замислене. Ваша допомога завжди була конкретною, Ви давали нам шанс. Варто було тільки щось сказати, через 5 хвилин Ви телефонували по всій країні або тягнули нас за руку в кабінет якогось керівника, і він ніколи не міг відмовити Вам, якщо в нього були можливості! Ваша доброта та допомога завжди були конкретними. Доходило іноді до смішного. Пам'ятаєте, як в Євпаторії на олімпіаді з математики, я, працюючи лише на вчительську зарплату, замріяно дивився на будиночки біля моря... У той же день Ви обійшли всі квартали і доповідали про ціни на нерухомість!

Ви були справжнім «профі», перш за все, вчителем математики, який любив дітей і свій предмет. Ваші учні та їхні батьки завжди казали просто: «Келесіді – найкраща!». Тільки такий вчитель може бути «вчителем учителів», тому кабінет математики інституту післядипломної педагогічної освіти став справжньою творчою лабораторією, місцем навчання, гарячих дискусій, реалізації яскравих проектів. Ви були справжнім учителем-методистом, Методистом з великої літери.

А ще Ви були дуже красива. Вас так любив Ваш чоловік, скільки портретів... Коли Ви ставали за кафедру, асоціація одна: «королева!» Ось цікаво, чи є в світі хоча б один чоловік, який не зважив на Ваше прохання? Цікаво було б на нього подивитися! Красива Ви були завжди – й у гніві, і коли посміхались. О, а Ваші анекdoti! По секрету скажу, мій улюбленій – про султана. Хто знає, нехай посміхнеться, а хто не знає... Ну, то наша маленька таємниця, не будемо ж усім розповідати...

Ви були мужньою, сильною. Десять років практичної нерухомості після тієї страшної аварії та шаленої боротьби за Ваше життя не зламали Вас. У Вас завжди жила надія. Надія встати і піти. Ви боролися за це. Ви працювали, навчали дітей, консультували вчителів. Не зламало Вас і найстрашніше: смерть найдорожчої людини у світі – сина... Ми, егоїсти, боялися тоді розмовляти з Вами... Що сказати. А Ви були сильніше! Він для Вас був недалеко, ніби то в сусідній кімнаті... Так хочу вірити, що там, де Ви зараз, ви вже зустрілися...

Ви любили життя, навіть у ті часи, коли доля була проти Вас... Тому я не можу говорити про Вас «були». Ви поруч з нами, просто вийшли в сусідню кімнату, зайдемо і почуємо Ваш фантастичний голос, побачимо посмішку або строгий погляд... Мав написати щось більш офіційне, описати Вашу діяльність, але, вибачте, – вийшло що вийшло... Дуже ще боляче. Вірю, що Ви мене чуєте. Пробачте за все.

Довідка. Келесіді Валентина Пилипівна, нар. 26 січня 1950 р., з 1972 працювала вчителем математики в республіці Узбекистан, а потім в Україні, у Дніпропетровську. Среди її учнів – переможці Всеосоюзних та республіканських олімпіад з математики, доктори та кандидати наук, відомі вчені, лікарі, юристи, військові.

Із серпня 1991 працювала методистом з математики, а з 1993 по 2010 завідувачем відділу природничо-

математичних дисциплін Дніпропетровського обласного інституту післядипломної освіти. За ці роки сприяла професійному становленню цілої плеяди молодих талановитих учителів математики, відомим в Україні завдяки інноваційним розробкам у галузі методики навчання математики, створенню та розвитку спеціалізованих математичних і фізико-математичних навчальних закладів у Дніпропетровській області, що мають зараз найвищі в країні рейтинги. За підтримки Валентини Пилипівни захищено 6 кандидатських та одна докторська дисертація. Після аварії у 2010 році – була паралізована, частково її було повернено лише рухомість рук, але попри це з 2011 по 2018 рік працювала провідним фахівцем і методистом інституту, стала одним з ідеологів трансформації змісту курсів підвищення кваліфікації вчителів математики та природничих дисциплін, що зараз упроваджується в Дніпровській академії неперервної освіти. Після аварії у 2010 році – була паралізована, частково її було повернено лише рухомість рук, але попри це з 2011 по 2018 рік працювала провідним фахівцем і методистом інституту, стала одним з ідеологів трансформації змісту курсів підвищення кваліфікації вчителів математики та природничих дисциплін, що зараз упроваджується в Дніпровській академії неперервної освіти. Після аварії у 2010 році – була паралізована, частково її було повернено лише рухомість рук, але попри це з 2011 по 2018 рік працювала провідним фахівцем і методистом інституту, стала одним з ідеологів трансформації змісту курсів підвищення кваліфікації вчителів математики та природничих дисциплін, що зараз упроваджується в Дніпровській академії неперервної освіти. Після аварії у 2010 році – була паралізована, частково її було повернено лише рухомість рук, але попри це з 2011 по 2018 рік працювала провідним фахівцем і методистом інституту, стала одним з ідеологів трансформації змісту курсів підвищення кваліфікації вчителів математики та природничих дисциплін, що зараз упроваджується в Дніпровській академії неперервної освіти. Після аварії у 2010 році – була паралізована, частково її було повернено лише рухомість рук, але попри це з 2011 по 2018 рік працювала провідним фахівцем і методистом інституту, стала одним з ідеологів трансформації змісту курсів підвищення кваліфікації вчителів математики та природничих дисциплін, що зараз упроваджується в Дніпровській академії неперервної освіти. Після аварії у 2010 році – була паралізована, частково її було повернено лише рухомість рук, але попри це з 2011 по 2018 рік працювала провідним фахівцем і методистом інституту, стала одним з ідеологів трансформації змісту курсів підвищення кваліфікації вчителів математики та природничих дисциплін, що зараз упроваджується в Дніпровській академії неперервної освіти. Після аварії у 2010 році – була паралізована, частково її було повернено лише рухомість рук, але попри це з 2011 по 2018 рік працювала провідним фахівцем і методистом інституту, стала одним з ідеологів трансформації змісту курсів підвищення кваліфікації вчителів математики та природничих дисциплін, що зараз упроваджується в Дніпровській академії неперервної освіти. Після аварії у 2010 році – була паралізована, частково її було повернено лише рухомість рук, але попри це з 2011 по 2018 рік працювала провідним фахівцем і методистом інституту, стала одним з ідеологів трансформації змісту курсів підвищення кваліфікації вчителів математики та природничих дисциплін, що зараз упроваджується в Дніпровській академії неперервної освіти. Після аварії у 2010 році – була паралізована, частково її було повернено лише рухомість рук, але попри це з 2011 по 2018 рік працювала провідним фахівцем і методистом інституту, стала одним з ідеологів трансформації змісту курсів підвищення кваліфікації вчителів математики та природничих дисциплін, що зараз упроваджується в Дніпровській академії неперервної освіти. Після аварії у 2010 році – була паралізована, частково її було повернено лише рухомість рук, але попри це з 2011 по 2018 рік працювала провідним фахівцем і методистом інституту, стала одним з ідеологів трансформації змісту курсів підвищення кваліфікації вчителів математики та природничих дисциплін, що зараз упроваджується в Дніпровській академії неперервної освіти. Після аварії у 2010 році – була паралізована, частково її було повернено лише рухомість рук, але попри це з 2011 по 2018 рік працювала провідним фахівцем і методистом інституту, стала одним з ідеологів трансформації змісту курсів підвищення кваліфікації вчителів математики та природничих дисциплін, що зараз упроваджується в Дніпровській академії неперервної освіти. Після аварії у 2010 році – була паралізована, частково її було повернено лише рухомість рук, але попри це з 2011 по 2018 рік працювала провідним фахівцем і методистом інституту, стала одним з ідеологів трансформації змісту курсів підвищення кваліфікації вчителів математики та природничих дисциплін, що зараз упроваджується в Дніпровській академії неперервної освіти. Після аварії у 2010 році – була паралізована, частково її було повернено лише рухомість рук, але попри це з 2011 по 2018 рік працювала провідним фахівцем і методистом інституту, стала одним з ідеологів трансформації змісту курсів підвищення кваліфікації вчителів математики та природничих дисциплін, що зараз упроваджується в Дніпровській академії неперервної освіти. Після аварії у 2010 році – була паралізована, частково її було повернено лише рухомість рук, але попри це з 2011 по 2018 рік працювала провідним фахівцем і методистом інституту, стала одним з ідеологів трансформації змісту курсів підвищення кваліфікації вчителів математики та природничих дисциплін, що зараз упроваджується в Дніпровській академії неперервної освіти. Після аварії у 2010 році – була паралізована, частково її було повернено лише рухомість рук, але попри це з 2011 по 2018 рік працювала провідним фахівцем і методистом інституту, стала одним з ідеологів трансформації змісту курсів підвищення кваліфікації вчителів математики та природничих дисциплін, що зараз упроваджується в Дніпровській академії неперервної освіти. Після аварії у 2010 році – була паралізована, частково її було повернено лише рухомість рук, але попри це з 2011 по 2018 рік працювала провідним фахівцем і методистом інституту, стала одним з ідеологів трансформації змісту курсів підвищення кваліфікації вчителів математики та природничих дисциплін, що зараз упроваджується в Дніпровській академії неперервної освіти. Після аварії у 2010 році – була паралізована, частково її було повернено лише рухомість рук, але попри це з 2011 по 2018 рік працювала провідним фахівцем і методистом інституту, стала одним з ідеологів трансформації змісту курсів підвищення кваліфікації вчителів математики та природничих дисциплін, що зараз упроваджується в Дніпровській академії неперервної освіти. Після аварії у 2010 році – була паралізована, частково її було повернено лише рухомість рук, але попри це з 2011 по 2018 рік працювала провідним фахівцем і методистом інституту, стала одним з ідеологів трансформації змісту курсів підвищення кваліфікації вчителів математики та природничих дисциплін, що зараз упроваджується в Дніпровській академії неперервної освіти. Після аварії у 2010 році – була паралізована, частково її було повернено лише рухомість рук, але попри це з 2011 по 2018 рік працювала провідним фахівцем і методистом інституту, стала одним з ідеологів трансформації змісту курсів підвищення кваліфікації вчителів математики та природничих дисциплін, що зараз упроваджу

Боєць з позивним «Кобзар»

Матір Тараса померла. Приїхала з київського Майдану застуджена, злягла і більше не встала. Померла саме тоді, коли почалася війна (чи, як зараз кажуть по телевізору, – ООС – Операція об'єднаних сил Збройних Сил України).

Тарасові мамі не вистачало. Не вистачало її теплих рук, дбайливих дотиків, тихого голосу. А ще – не вистачало вечірніх читань маминії улюбленої книги «Кобзар».

Мама багато розповідала про автора таких співочих і таких могутніх віршів – Тараса Григоровича Шевченка. Від неї Тарасик дізнався, що мама захоплювалася творчістю цього поета з дитинства, тому імена своїм діточкам дала такі ж, які були у Шевченківській родині, адже старших братів звали Микитою та Йосипом. А самого Тарасика назвали на честь великого Кобзаря.

Хлопець так звик до вечірніх читань, що тепер почувався чи не хворим – йому не вистачало тієї дружньої атмосфери, що панувала в родині.

Батько сумував недовго – привів нову жінку. Він сподівався, що в домі буде дбайлива господиня. Аж ні. Й був байдужий і Тарас, і його старші брати, та й сам батько врешті-решт. Жіночці були потрібні лише гроши. Вона працювала на базарі і ввечері із захватом розповідала, скільки заробила та кого їй вдалося надурити.

Тарасові було гідко її слухати. Бо мама навчала, що брехати та ображати людей – то недобре.

Братам було легше. Вони постійно пропадали на роботі. А потім повідомили, що разом збираються йти захищати Україну від загарбників.

Пішли й пропали... Батько дуже хвилювався, писав якісь листи, кудись телефонував. І щодня лаявся з мачухою, яка зовсім не звертала уваги на його клопоти. Незабаром батька не стало – не витримало серце...

Одного вечора Тарас слухав по телевізору новини з ООС і з'ясував, що «пропав» – це не загинув, а потрапив у полон. Отже, є шанс відшукати братів...

Він намагався звернути увагу мачухи на повідомлення, але вона байдуже відмахнулася:

– Навіщо всяку дурню слухати? Краще лягай спати, бо завтра вставати рано. Підеш завтра зі мною на базар торгувати! – і вимкнула телевізор.

Вночі Тарасові не спалося. Пригадав, як мама розказувала біографію Тараса Григоровича Шевченка. Як хлопчик

пишався, що він – теж Тарас Шевченко! Адже, крім імені, щось схоже і в їхніх біографіях.

Ну от, наприклад, Тараса Шевченка у восьмирічному віці батько віддав до школи, до кирилівського дячка-чителя. Так і Тарасика батьки привели до школи у вісім років. Треба б було раніше, але він часто хворів, от і затримався із науковою.

Коли Тарасу Григоровичу Шевченку виповнилося дев'ять років, померла мати. Так і в Тарасика мама померла! Правда, йому вже десять, але ж...

Батько поета одружується вдруге на Оксані Терещенко, а батько Тарасика – на Оксані Тарасенко.

І брати поета, як і Тарасика – Микита і Йосип!

От і скажіть, що див на світі не буває. Ще й як бувають! Бо, інакше, звідки такий дивний збіг?

Роздумуючи про це, хлопчик не зчувся, як заснув.

Наступного дня мачуха примиусила хлопця йти з нею на базар, щоб було кому виконувати її доручення. Жінка безжалісно ганяла Тарасика за товаром, за кавою та гарячими бутербродами, примушувала підмітати навколо свого торгово-вельми місця та запрошувасти людей до купівлі товару.

Так тривало аж до смеркі. А потім, коли вони вже відвезли товар на склад і проходили широкою площею, побачили старий мікроавтобус. До міста приїхали волонтери, котрі збиралі допомогу бійцям ООС. Багато людей несли звідусіль хто що міг. Тільки мачуха нічого не дала, цвіркнувші крізь зуби:

– Його «брати на панщину» ходили, поки лоби їм поголили...*

– І нічого Микиті з Йосипом не голили! – крикнув Тарас. – Вони пішли захищати Україну, як моя мамка на Майдані!

– І це дяка за мое добро та ласку! – мачуха дала потиличника Тарасу.

Мікроавтобус волонтерів з розкритими дверима стояв поряд. І, коли мачуха відволіклась, пояснюючи старій жінці, що нічого давати не треба, бо то не волонтери, а якісь дури-світи, Тарас тихенсько прошмигнув в авто.

Рішення з'явилося одразу, коли хлопчик побачив суворій сумні обличчя двох чоловіків у плямистому строї. Тарас вирішив їхати з волонтерами, а там вже все з'ясується: і де брати, і як їх визволяти. Є ж на світі добрі люди, вони підкажуть... Хоча тікати з рідного дому – погано, та вже нічого хлопчика там не затримувало: від хати, де ніхто тебе не чекає і не любить, віяло чужиною... Треба було визволити і повернути

братів, щоби їхня домівка знову стала рідною...

Тарас зачайвся серед численних ящиків і пакунків. Він почав уявляти, як він зустріеться з братами, й задрімав.

Тарас прокинувся від грому. Визирнув тихенсько у вікно. Надворі сутеніло, й десь попере-реду щось голосно грюкало. Але то був не грім, то стріляли гармати й переляканими собаками тріскотіли автомати. Раптом гримнуло десь під машину. Тарас обдало жаром і підкинуло.

Коли хлопчик розплюшив очі, то побачив якусь дівчину. Підняв голову, розирнувся й побачив на дорозі перекинутий додори колесами мікроавтобус, на якому їхав... А сам він лежав далеко від машини.

– У сорочці народився... – тихо зронила дівчина. – Тебе вибуховою хвилею викинуло...

– Ти хто? – запитав Тарас.

– Марічка Петренко... – дівчинка перейшла на шепті. – Тільки тепер треба казати Петренко...

– Чого це? – здивувавсь хлопчик.

– Бо я в ДНР** живу.

– А я – Тарас Шевченко. З України!

– Тихіше... – цикнула дівчина. – Пішли звідси скоріш... – вона допомогла Тарасу звестися на ноги. – Зараз мій вітчим – дядько Микола з друзями прискочить. Вони ополченці...

– Терористи?...

– Це в Україні... А тут їм усе можна... Це він, мій дядько, міну поставив. Грабане добре твій джип. Дуже вже гроши любить...

– Як і моя мачуха... – зле кинув Тарас.

Вони пішли рідкою посадкою, щоб з дороги їх не було видко.

– А ти чого поночі вештаєшся? – запитав Тарас.

– Від бабусі іду з України, щоб дядько Микола не знав... А в нас вже є аж два Шевченки – Микита та Йосип.

– Як це? – зупинився Тарас. – Це ж брати мої...

– Дядько Микола їх з Іловайська привіз поранених. Підлікував трохи, тепер хоче викуп за них із родичів зідрати... Йому аби гроши...

– Тобі теж гроши? – стиснув кулаки хлопчик. – Ти хочеш і мене здати?

– Дурень... – шморгнула носом дівчина. – Мій тато на Майдані загинув, і щоб я... Ти думаєш, що ми всі тут... – Марічка щосили штовхнула Тараса в груди й заплакала.

– Моя мамка теж після Майдану померла...

Вони підійшли до крайнього будинку села, що вирізнявся багатим родичем серед бідноти.

– Це все дядько Микола тягне та тягне...

У дворі загавкав великий собацюра. Та, почувши Марічку, замовк. Дівчинка провела хлопця до міцного хліва.

– Навіщо ми до корови? – не розумів Тарасик.

– Цити! Ми не до корови, до братів твоїх...

Марічка, засвітивши ліхтарик, потягнула за собою хлопчика. Той зупинився, вражений: біля стіни сиділи його брати. У Микити рука, перев'язана якоюсь брудною ганчіркою, а в Йосипа голова замотана якимось ганчір'ям.

– Братики! Ось ви де! Я таки вас знайшов, знайшов! – скрикнув хлопчик. – Я вас визволю!

– Тихо будь! – налякано шепнула дівчина. – Не дай Боже, хтось почує... Ох, здається ці душогуби повертаються! – вона швидко зачинила двері і потягла хлопчика за хлів, і вони причайлись у затінку.

Ворота розчинилися, і на подвір'я влетів битий джип. Через відкрите вікно було видно кілька бійців з автоматами. Не встигла машина зупинитися, як вони почали вистрибувати з машини. Чоловіки збуджено перемовлялися, реготали. Потім – підкорюючись впевненому сердитому басу («Мабуть, то дядько Марічки», – подумав Тарас), подались до хати. У вікнах враз спалахнуло світло.

– До ранку пиячитимуть, – зронила Марічка. – Перемогу обмиватимуть...

– Перемогу?! – стиснув кулаки Тарас. – Там же люди загинули, а вони не військові, просто волонтери, які людям допомагають! Ми заблукали, мабуть...

Із будинку долинула музика, лайка, співи.

Марічка і Тарас підібралися до хліву, тихо відкрили двері.

– Пішли... – хлопчик допоміг звестися на ноги Микиті та Йосипу.

– Куди? – не зрозумів Микита.

– Не вік же вам в неволі мучитись...

– А ти вміш кермувати? – здогадалася про наміри Тараса дівчина.

– Трохи... – знітівся Тарас. – Та й більше нікому...

Коли всі троє Шевченків сиділи в машині, Марічка вмостилася поряд із Тарасом, який сидів за кермом.

Хлопчик здивовано подивився на неї.

– Я проведу, там міни, без мене ви не проїдете...

Серце Тараса закалатало, та двигун запрацював тихо: його буркотіння приглушила музика з будинку.

Джип із вимкненими фарами котив пустівцем. Тарас, на-пружуючи останні сили, крутив

заважкий для нього бублик керма, а Марічка, присвічути ліхтариком, вказувала дорогу.

– Он за тою тополею вже Україна... – показала дівчинка рукою.

Тарас змінивши швидкість.

– Щасливо! – дівчина на ходу вискочила з машини.

Командир батальйону з позивним «Явір», знайшовши в джипі карту мінних полів, ніяк не міг повірити Тарасу і його братам, що ім допомогла втекти пасербиця ватажка терористів на прізвисько Жлоб. І що Тарас майже двадцять кілометрів сам вів машину. А коли повірив, то всупереч інструкціям і правилам, залишив Тараса в батальйоні. Тарас ходив навіть до школи в прифронтовому селі.

І тільки командир зізнав, що грізний боєць з позивним «Кобзар» (від віршів справжнього Кобзаря в бойовиків наливались очі ненавистю) – всього-навсього – маленький хлопчик.

Брати Тараса – Микита та Йосип, щойно піdlікувавши, хотіли знову йти до лав ООС (хоча строк їхньої термінової військової служби вже закінчився). Та за станом здоров'я стали волонтерами і разом із молодшим братом наблизили звільнення Батьківщини – і всієї великої країни, і маленької батьківщини, де народилися. Де жили, живуть і будуть жити ось такі маленькі, але відважні «Кобзарі».

Ганна Світлична боялася слів «недуга», «прикута» – «цих страшних слів», що завжди ставлять поряд з її іменем. Тому слово «щастя» так часто виринає у рядках листів, які сьогодні пропонуємо вашій увазі.

Листи датовані 1961-1962 рр., коли Ганнуся, як називав Світличну її вчитель Павло Кононенко, робить перші кроки у літературі. Щойно вийшла її перша збірочка «Стежки нехodжені весняні», у якій уже відчувається отої, кажучи тичининськими словами, мотив себе перемагання, притаманний усій її подальшій творчості. У 1962 р., за рік після виходу першої збірочки її, за рекомендацією самого Гончара, приймута до Спілки письменників. Вона працює над творами, однак досі не вважає себе поетом, бо «усвідомлення себе як поета»,

«дорогоцінне і рятівне відкриття свого призначення» прийде пізніше, з четвертою збіркою «Дозрівання» (1969), яку сама Світлична назве своєю першою книжкою.

Пропоновані до публікації листи передала музею Дора Василівна Титаренко (Калинова) – поетка, яку пов'язували довгі роки дружби зі Світличною. Вони доповнили той багатий архів, який свого часу передала для музею автору цього допису сама Ганна Павлівна. Сподіваємося, що вони

розширять наші уявлення про ранній період творчості поетки, коли викристалізовується її бачення поезії як «єдиного шляху й розради», її філософія життя, яка полягає у боротьбі і духовній діяльності, коли зароджується і визріває та найважчальніша риса особистості ліричної героїні Світличної, яка виявляється у відмові оспіувати страждання й коритися лиху. Органічна потреба творчості – ось що проглядає через контекст цих листів, які без сумніву, стануть у нагоді дослідникам літератури. Листи публікуються вперше.

Світлана МАРТИНОВА,
старша наукова співробітниця музею
«Літературне Придніпров'я», відділу Дніпропетровського
національного історичного музею ім. Д. Яворницького

«...Як його навчитись бути щасливою?»

Дорога Дорочко!

Пробач, що відповідаю із затримкою. Оце тільки проводили останню партію гостей і я, нарешті, можу взятись за свої звичні обов'язки. Всі ці три місяці взагалі пройшли так, що й згадувати не хочеться. Головне те, що я не працювала. За все літо написала лише одного вірша (ти не читала його в «Зорі»? «Поетові»), а нормальний мій стан, ти знаєш, лише робочий. Одержанала листа з «Молоді», мою збірку наче б то запланували, правда, мені щось не віриться, що це уже все, буде ще тяганина.

Нарешті зможу повернутись до роботи над поемою. Для неї, бідолашної, все руки не дістають.

А тут ще сумніві... Знаєш, я не впевнена, що тема Вітчизняної війни – актуальнна тема. В світі он що робиться. Голова тріскується від думок, і здається, я розпочу ще одну поему «Пролог». Мої роздуми, біль. Що вийде – не знаю, але хочеться страшенно. Я просто мукаюсь нею. Благослови мене, Дорочко!..

Щось мені ніхто не пише, ніхто не приїздить з поетом. Забули, мабуть, зовсім забули. А втім, признаєшся, я так зараз захоплена світом моїх образів і думок, що забиваю про світ навколошній і про його мешканців. Чи надовго вистачить цього запалу?

Я ж все таки «метеор», мене весь час підганяє одна думка: «Швидше, швидше!» Якби мені було гарантовано хоч 10 років життя!..

Ну, добре.

Як живеш ти, Дорочко?

Слухала твої молодіжні передачі. Для мене кожне слово було дороге, бо знаю, що кожне слово ти перечитувала, прослуховувала. Я, правда, не можу тут бути об'єктивною, але передачі мені сподобались.

А що з Миколами? Напиши мені. До сліз хочеться, щоб ти була щаслива. Ну як його навчитись бути щасливою?

Словом, пиши. Жду.

Міцно цілуло.
20.VII.62 р. Твоя Г.С.

***

Хороша моя!

У мене з'явилася нове джерело естетичної насолоди – твої листи. Які вони цікаві, глибокі, задушевні... І сумні. Сьогодні я навіть ледь не розплакалась. Від того, що як не гірко, а ти говориш правду, що не всім потрібні наші щирі почуття.

Ти знаєш, що я русь звідси. Якби ти знала, в яких я жахливих умовах обивательщи, косності, цинізму. Мене не розуміє навіть мій батько, хоч яка це і добра людина. Він вважає, що всі ці віршки – це від нічого робити, що ніхто на мене не дивиться серйозно. Якби ти знала, скільки приниження і образ мені доводиться приймати. Втіюю мені є лише думка, що я вище всіх цих людей. Дехто з мене сміється, мовляв, пише про «квіточки» писати найлегше. А мій улюблений поет М. Рильський говорив:

Часто можна висловити пейзажем,
Те, для чого слів нема людських...

Ах та ні, взагалі не треба навіть сперечатись, доводити щось своє, не варто витрачати «пороху». Я одного разу і Кононенку випалила: «У нас цікавляться не поезію, а поетами, не мистецтвом, а його відходами».

Тому і розвелось у нас так багато поганих поетів, тих, що «кормляться» біля людей, знижуючись до їх низькопробного рівня. А мистецтво, хоч воно і повинно бути життєвим, народним, все таки повинно залишатись мистецтвом і не обмежуватись семирічним планом. Я богохульствую? Нехай!... Але стоп!

Я сьогодні страшенно зла. Сьогодні одержала два листи. Перший – від тебе. З

властивою тобі щирістю ти пишеш: «вірю... в твій талант». Спасибі тобі, моя Волошко!

Читась – і ніби льодинка в серці тане, хоч я не така вже честолюбна. Але яким контрастом звучить другий лист, з редакції «Радянської України». Я надіслала туди два вірші: «Поет» і «Бажання». І от оцінка: перший – мало вправний, в ньому «чимало огрихів», а про другий так й говорить не варто, він наївний. «Невже ви думаєте, що головна ознака вашого «героя» робітника, це «липкий чуб?» – резонно пише якийсь дррр-дррр-дррр (такий у нього підпис, а як прізвище – не розібрала). Або я зовсім уже не розуміюсь у поезії, або перед тим, як писати мені відповідь він вилетів з редакторського кабінету з порцією пропущанів. Та оце, в ретивом усердді і писанув.

«Одним махом усіх побивахом». Можливо там і є доля правди, не виключено, але ж хіба можна відповідати таким тоном? Елементарні закони письменницької, людської, нарешті, тактності і етики не дозволили б мені відповісти так грубо. Ну та хай йому біс.

Мила моя Волошко, я якож побажаю ти! Кажу ти мене легка рука: якщо побажаю щастя – обов'язково здійсниться.

Добре, що ти сподіваєшся. Мимо такої якти не можна пройти, як не можна побачити вогник в глухій ночі, не завітати на нього. Ти знайдеш щастя! І потім у тебе все життя попереду, велике, велике...

А от у мене і життя як іскра, якій не судиться розгорітися, і надії, надії на своє маленьке щастя ну зовсім – зовсім немає...

Звичайно, людина не може бути щасливою лише одним малим, але велике для мене більш реально, та бач, не вистачає його одного.

Та людина, про кого я мрію, котру створила в своїй уяві як ідеал – в житті вона зовсім не така, простіша, а просте мені щвидко набридає. Я неврівноважена, те, що сьогодні прагну, бажаю всіма силами душі – те завтра може здатись огидним.

Можливо я ще й не любила по-справжньому.

Це добре, що ми з ним не бачимося; я б швидко в ньому розчарувалася і мій ідеал розвівся. Невже ото мені лише й судилося жити зі своїм ідеалом?.. Мені не можна кохати, моя любов никому не потрібна. Вперше говорю так жорстою. У мене вже навіть виробився особливий тон з хлопцями, насмішкувати іронічний. І ні один ще не примусив від нього відступитися. Недавно у мене була дуже кумедна історія – кортикт посміялася разом!

Один сорокацітній тип задумав мені засвідчуватись у коханні. Навіть не так. Він просто поліз з своїми загтяжними поцілунками. А потім мовив: «Будь мосю!» А потім ридав, утикувавши в мої коліна. Признаєшся, я трішки перелякалася (чи не правда – як в поганому романі минулого ст[оліття], але ні, присутності духа я не втратила і тут. Я не пищала, не кричала, я знищила його своїм спокійно наслікуватим тоном. А потім питала себе: «Чого ти хочеш – просто кохання? Так будь ласка! Цілувати цей сорокацітній самець уміє...» Виявилася, що хочу ще чогось, вищого і... чистішого. Отак перевірила себе. Гірко, тяжко на душі, боз знаю: того, що вимріяла, – не буде. Ну, що ж, буду зберігати свою «свободу духу».

Ах, скоріше б весна! Життя таке похмуре, непривітне, що радіш кожному сонячному промінчику. А зараз хмари, лише сірі важкі хмари... До віршів зараз душа не лежить, а щоб не давати часу «мжичці» – читаю, вчу трохи польську мову, тут я відпочиваю. Мені привезли кілька збірок поезії – я читаю, як буде часу.

Ах, скоріше б весна! Життя таке похмуре, непривітне, що радіш кожному сонячному промінчику. А зараз хмари, лише сірі важкі хмари... До віршів зараз душа не лежить, а щоб не давати часу «мжичці» – читаю, вчу трохи польську мову, тут я відпочиваю. Мені привезли кілька збірок поезії – я читаю, як буде часу.

А тепер буду кінчати. Сьогодні у мене важкий день. Втомулася.

В середу у мене вдома буде літгурток. Пропила приїхати Кононенка. Не знаю, чи приїде.

Твое пісні (яка досада!) я теж не чула. У нас радіо грас, тільки коли в нього хороший настрій, тоді його й не підкрутиш – кричить, а я треба – воно найчастіше багатозначно відмовчується. Ото якраз був такий день.

Прислалі мені свої нові вірші. З чого це ти взяла, моя мила, що ти «на папері» вже не поєт? Гляди, буду лаяти! У тебе талант – а значить, ти не маєш права тримати його лише для себе. Подумай про це. Бажаю натхнення. Цілу твоя Г.С.

***

Волошко моя мила!

Чомусь перестала одержувати від тебе листи. Чи тобі дуже ніколиється, чи ти вже зовсім мене забула. А оце вирішила тобі написати, бо згадала, що то, мабуть, ти від мене чекаєш листа, бо я тобі не відповіла на той, з текстом твого радіонарису.

Написала ти його з душою, це видно. Про мене вже багато писали і в тебе, здається, вийшло найліпше. Але, щоб бути до кінця щирою, скажу: я не люблю, коли пишуть про мою зовнішність (не подумай, Бога ради, що це кокетство), і потім я боюсь таких слів як «недуга», «прикута» і т. п. Розумієш, боєш...

Ну та, мабуть, така вже моя доля, що поряд з моїм ім'ям завжди будуть стояти ці страшні слова...

У мене новині ніяких. Не зовсім добре себе почую, то й робота падає з рук. Отак воно завжди – то біжить, то лежить. До всього ще й десь уявся ревматизм, та нерви щось жартують. Все одне до одного. Часом і думки з'являються мінорні, на зразок тих, що закінчуються, мабуть, моє «кар'єра» дуже безславно.

А тут ішо й друзі Дн-ські мене забули. Чому вони тримають мене на відстані?

Хіба я не такий же товариш їх по літературі? Чому кожен працює собі окремо, мов миши у норах? Хіба справа літератури не хвильє нас однаково?

Та це надто багато «чому» та «хіба», але, слово честі, коли людні вірять, вона зможе зробити значно більше того, на що вона здатна.

Та ти не подумай, що я вже зовсім тут розкисла, тільки б скоріше кінчались ці страшні погоди – [вільгість], дощі, вітри...

А там сонце, можливо, поїздка на море, якщо дістану путівку, і всі хвороби мої втечуть. Я знову зможу працювати. Аби тільки на душі було більше спокою, бо вона, як вири: потрапити щось – і пішло, закрутіло...

Дещо написала, тільки все те не подобається. Послала в «Зорю» один вірш поганенький, присвячений Шевченку. Хоч і гріх Шевченкові присвячувати поганенькі вірші, та на більше, мабуть, хисту не вистачило. Мені хотілось написати його якось особливо – набриди ці застарівши, присліні один до одного уривки цитат з Шевченка. Називається ві

**Мос
Придніпров'я.
Травень**

2 • 190 років тому (1830 р.) у м. Катеринославі повторно закладено Спасо-Преображенський кафедральний собор.

7 • 45 років тому (1975 р.) у м. Дніпропетровську (нині – м. Дніпро) відкрито діораму «Битва за Дніпро».

9 • 175 років тому (1845 р.) народився Євген Михайлович Деларіо, анатом і фізіолог рослин, викладач Катеринославської класичної чоловічої гімназії.

• 45 років тому (1975 р.) у м. Нікополі відкрито меморіальний комплекс на честь загиблих у роки Другої світової війни.

11 • 135 років тому (1885 р.) у м. Юзівці (нині – м. Донецьк) народився Максим Власович Луговцов, видатний вчений-металург. Автор праць у галузі статистичної теорії доменного процесу. Заслужений діяч науки УРСР (з 1945 року), засновник і перший директор Інституту чорної металургії.

15 • 90 років тому (1930 р.) у м. Дніпропетровську на базі факультету Дніпропетровського гірничого інституту створено Дніпропетровський металургійний інститут. Нині – Національна металургійна академія України.

• 90 років тому (1930 р.) в м. Дніпропетровську на базі хімико-технологічного факультету Дніпропетровського гірничого інституту створено Дніпропетровський хімико-технологічний інститут. Нині – Український державний хімико-технологічний університет.

16 • 135 років тому (1885 р.) у м. Катеринославі народився Микола Михайлович Стасюк, член першого Українського уряду та Центральної ради, видатний кооператор, письменник і мемуарист.

17-18 • 200 років тому (1820 р.) у м. Катеринославі побував видатний російський поет Олександр Сергійович Пушкін.

18 • 70 років тому (1950 р.) народився Гарнік Ашотович Хачатрян, скульптор. Почесний громадянин м. Кам'янського (2002), член Національної спілки художників України (1991).

19 • 125 років тому (1895 р.) за- сновано ВАТ «Дніпропетровський комбайнівий завод». В 2013 році припинив своє існування.

25 • 95 років тому (1925 р.) у м. П'ятихатки народився Володимир Юхимович Міцик, вчений в галузі тваринництва, доктор біологічних наук, лауреат Державної премії УРСР.

26 • 105 років тому (1915 р.) народився Микола Федорович Анищенко, видатний український художник-сценограф.

Подала Марина ШІЛКІНА, завідувач краєзнавчого відділу ДОУНВ (з календаря «Мос Придніпров'я»)

Мос Придніпров'я. Нові видання

Про повість-казку Еліни Заржицької «Пригоди динозавриків»

Доведено, що знання, отримані в дитинстві, найміцніші. Від того, чому навчати дитину в перші роки, часто залежить її подальше життя.

Казки, легенди, які дійшли до нас із глибокої старовини, – це не розвага для дитини. Кожна історія несе якусь важливу інформацію. До слова, народні казки не так уже насищені добром, як може здатися на перший погляд. У них – вічна боротьба добра і зла, і перемагає найсильніший, найрозумніший, найкмітливіший, найшвидший. Світ наповнений велетнями, драконами й чудовиськами, і потрібно зуміти вижити серед усього цього жаху. Страшні чаклунки і чаклуни намагаються зачарувати прекрасних принцес, злі вовки – з'їсти маленьких дівчаток та їхніх бабусь, біля кожного населеного пункту живе свій місцевий дракон, якого годують дівчатами, але – доля справедлива! – завжди знаходить сміливий лицар, який переможе його...

Дитина заворожено слухає історії та осягає світ, у якому їй випало народитися... Казки лякають, але в кінці завжди – надія. Казки закінчуються щасливо. Інакше немає сенсу жити.

Це про те, що література для дітей – особлива. Пройшли часи драконів і чаклунів, хіба що у фантастичному фільмі вони виникають, уже нікого не лякаючи. Але головне завдання казок незмінне: дати якомога більше інформації маленькій людині, бо час, відпущеній її для адаптації в цьому світі, обмежений. Пропустиши його – і виросте недотепа, з якою нічого вже не поробиш...

Час близько відмінно змінює життя, і казки для дітей теж мають змінюватися разом із ним.

Писати для дітей – величезна відповідальність. Кожне слово має бути інформативним. І ще – образним, яскравим. Таким, щоб запам'ятовувалося, інакше маленька людина відключить увагу і не сприйме нічого з прочитаного або почутого.

Великі істини треба доносити зrozумілою її мовою.

Утім, уміння втримати увагу читача – перше, чим повинен володіти письменник, бо без цього нічого не можливо. І це стосується не тільки дитячої літератури...

Мета – навчити. Дати концентровану інформацію в такій формі, аби дитина її засвоїла.

Давайте проаналізуємо з цієї точки зору повість-казку Еліни Заржицької «Пригоди динозавриків».

З динозавріками маленький читач давно знайомий: сучасні автори з усіх доistorичних тварин саме ними найчастіше населяють мультфільми й казки. Але автор додає до них ще й доistorичну фауну, навмисно зробивши її представників героями повісті. Хочеться відзначити роботу художника:

5 травня в ефірі Українського радіо Дніпро (87,5 FM) казкарка Еліна Заржицька презентувала свою нову книжку, видану під час карантину, – «Пригоди динозавриків».

На фото зліва направо журналістка Українського радіо Дніпро Вікторія Сидоренко та член Національної спілки письменників України, методист навчально-методичної лабораторії інформаційних технологій та STEM-освіти Дніпровської академії неперервної освіти Еліна Заржицька.

персонажі вписані яскраво, з гумором, вони симпатичні й смішні.

Взагалі-то, повість про дітей, тому події зрозумілі маленьким читачам. Одягнені в костюми древніх істот, вони привабливіші. Заодно дается багато інформації про фауну і флору – так, мимохіть. Малюк запам'ятовує дивовижні назви – бронтозавр, іхтозавр, археоптерик тощо. Це – інформація на майбутнє. Тут же їхні «портрети» – і, прочитавши текст, малюк уже орієнтується в тому, які істоти населяли землю багато мільйонів років тому... Через роки він здивує вчителів своїми знаннями...

Це – декорації, але в них уже закладена інформація. Головне – самі герої, їхні вчинки, думки, характери. Головний герой – рожевий динозавр, який випадково перекинув на себе відро фарби, якою тато збирався пофарбувати паркан (як тут не згадати про Тома Сойера!), – милий і допитливий малюк вирушає в захопливу подорож і знаходить друзів. І нехай ці друзі – черепахи, бабки, ящери і плезіозаври, – вони такі ж хлопці, як у кожного у дворі, і вчиняють так само, і потрапляють у різні ситуації, і знаходять з них вихід... Зовсім як люди, – скаже маленький читач.

Уся література, у тому числі й фантастична, про людей. Про їхні характеристи. Про суть їхніх вчинків. Про їхню слабкість і силу. Про дружбу і взаємодопомогу. Про команду, яка непереможна, бо, коли до тебе друзі поспішають на допомогу, можна здолати все, що завгодно.

Текстом розписані, наче ненароком, коротенькі фрази-підказки. Як себе вести. Як чистити зуби. Як не боятися зубного лікаря... Та ще багато про що! Це все запам'ятовується мимоволі, поки маленький читач увесь у владі пригод героїв твору...

Саме в умінні попутно вкласти у свідомість безліч інформації і полягає цінність літератури для дітей. Читаючи казочку, ніби розважаєшся. Але разом

із тим у відкриту інтересом свідомість проникає багато корисної інформації, яку насильно ніяк не вtokмачиш! Усі заклики чистити зуби миму адресата, а ось у казочці можуть бути почутими.

Як відомо, є увага довільна і мимовільна.

на. У маленьких дітей довільна увага майже неможлива: потрібно змусити себе слухати, зануритися в почуте силою волі, якої у дитячому віці просто нізвідки взята. І педагогу, і дитячому письменникові важливо вміти користуватися увагою мимовільною – здивувати, зацікавити, установити контакт від свідомості до свідомості і утримувати його якомога довше. І «накачувати» інформацією в той рідкісний момент, коли «шлюзи відкриті» і коли туди хліне лавина необхідних знань. Трохи забарився – і мушля закриється, і ніякими силами туди не пробратися...

У цьому й полягає талант дитячого письменника. У цьому – його цінність.

Я знайома з книгами Еліни Заржицької. У неї цей талант є. Чого варта, наприклад, її книжка «Що ми знаємо про себе». Це просто медична енциклопедія, написана доступною для дітей мовою!

Якщо їй вдалося цікаво розповісти про людський організм малюкам, то в казці про динозаврика розповісти про дружбу, доброту і взаємодопомогу – і поготів!

Візьміть книжку і прочитайте своїм дітям. Це незабутні хвилини – спілкування з дитиною. Ви будете розмовляти втрьох – дитина, автор і мама чи тато. Пройде зовсім небагато часу, і ваша дитина стане самостійною. І наскільки вона буде самостійною, залежить від того, що вдалося вкласти в дитинстві.

Тож нехай це будуть казки про дружбу, про пригоди, про добро і красу!

Ольга ПОЛЕВІНА, член Національної спілки письменників України

Про книжку Еліни Заржицької «Пригоди динозавриків» в інтернеті:

- онлайн-презентація у Дніпропетровській обласній бібліотеці для дітей – <https://youtu.be/BwePjuAOq2A>

- уривок повість-казки читає завідувач відділу обслуговування дошкільників та учнів 1-4 класів ДОБД Анастасія Світлична – <https://youtu.be/u4HQDk1Cak>

- запис Українського радіо Дніпро – <https://youtu.be/tAia6HB-Zuc>

ЗАСНОВНИК ГАЗЕТИ «ДЖЕРЕЛО» – ПЕРВИННА ПРОФСПІЛКОВА ОРГАНІЗАЦІЯ КОМУНАЛЬНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ «ДНІПРОВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ» ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»

Редакційна колегія:

В.М. ВАСИЛІНЕНКО, М.Г. ВАТКОВСЬКА,
Ю.М. МОГИЛА, О.В. ПОЛТОРАЦЬКИЙ, М.І. РОМАНЕНКО,
В.Г. СЕРЕДНЯ, В.В. СИЧЕНКО, Л.О. ШАПРАН

Редактор, фотокор, дизайн і верстка Н.О. АНТОНЕНКО

**САЙТ ОБЛАСНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ГАЗЕТИ
«ДЖЕРЕЛО»:**

gdjerelo.jimdofree.com

Свідоцтво про реєстрацію

ДП № 2244-982ПР від 24.01.2019.

Формат А 3.

Обсяг 1,2 ум. др. арк.

Адреса редакції:

49006, Дніпро,
бул. В. Антоновича, 70, к. 216.
Телефон/факс: 732-47-61,
732-48-48.

E-mail: GDjerelo@ukr.net